

POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI

Raport Roczny 2017

SPIS TREŚCI

› LIST OD KIEROWNICTWA	4
› OBSZARY DZIAŁANIA FUNDACJI	8
› OSIEMNASTY ROK DZIAŁALNOŚCI	
RÓWNAMY SZANSE W EDUKACJI	10
WSPIERAMY ROZWÓJ SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH	19
DZIELIMY SIĘ DOŚWIADCZENIEM POLSKIEJ TRANSFORMACJI	31
MONITORING, EWALUACJE, ANALIZY (MEVA)	36
› LUDZIE, PROJEKTY, INICJATYWY	38
› SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2017 ROKU ORAZ RAPORT NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA	52
RAPORT NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA	53
SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2017 ROKU	54
NOTY DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO SPORZĄDZONEGO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2017 ROKU	57
› RADA DYREKTORÓW	66
› ZARZĄD I PRACOWNICY	68

List od Kierownictwa

Andrew Nagorski
Przewodniczący Rady
Dyrektorów

Jerzy Koźmiński
Prezes Fundacji

Szanowni Państwo, drodzy Przyjaciele!

Przekazujemy Państwu Raport Roczny Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności będący podsumowaniem jej działań w 2017 roku. Prezentujemy w nim także sprawozdanie finansowe wraz z opinią biegłego rewidenta. W minionym roku, podobnie jak w latach poprzednich, kontynuowaliśmy realizację naszej misji w trzech obszarach programowych jakimi są: równanie szans w edukacji, wsparcie rozwoju społeczności lokalnych, a także dzielenie się polskim doświadczeniem w transformacji z innymi krajami regionu.

W okresie tym obchodziliśmy jubileusz 15-lecia Programu Stypendiów Pomostowych. W ramach programu przyznano już ponad 21 tysięcy stypendiów – otrzymali je ambitni i zdolni młodzi ludzie z małych miejscowości, pochodzący z niezamożnych rodzin, pragnący kontynuować naukę na studiach wyższych. Podczas uroczystości do stypendystów oraz przedstawicieli instytucji zaangażowanych w program słowa uznania skierował Ambasador USA Paul W. Jones. W swoim wystąpieniu przywołał setną rocznicę ustanowienia stosunków dyplomatycznych między USA a Polską. W tym kontekście wskazał na istotną rolę tych przedsięwzięć PAFW, które służą rozwijaniu szczególnych więzi pomiędzy obydwojema krajami, a zwłaszcza Polsko-Amerykańskiej Inicjatywy Stażowej oraz podróży studyjnych Liderów PAFW do USA w ramach International Visitor Leadership Program.

W minionym roku z satysfakcją odnotowaliśmy wyróżnienia jakie uzyskały dwa programy naszej Fundacji. „English Teaching” otrzymał prestiżowy certyfikat European Language Label przyznawany za innowacyjne techniki kształcenia; jego celem jest promocja osiągnięć metodycznych oraz dydaktycznych w nauce języków obcych. Efekty 18 lat realizacji programu „ET” to przede wszystkim: blisko 1000 projektów promujących nauczanie języka angielskiego wśród dzieci i młodzieży ze wsi i małych miast, ponad 70 tysięcy uczniów i 6 tysięcy nauczycieli biorących udział w projektach edukacyjnych oraz szkoleniach metodycznych, a także ponad 120 szkół w całej Polsce, w których odbywały się lekcje z native speakerami. W minionym roku, dzięki pomocy Ambasady USA w Warszawie, do bibliotek w przedszkolach i szkołach uczestniczących w programie „English Teaching” trafiło ponad 6 tysięcy książek anglojęzycznych z likwidowanych baz armii amerykańskiej w Niemczech.

Wyróżnienie otrzymała także, już po pilotażowym roku pracy, Szkoła Edukacji Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Uniwersytetu Warszawskiego.

To certyfikat „Znaku Jakości” będący nagrodą w konkursie „Studia z przyszłością”, organizowanym przez Fundację Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego, w którym nagradza się najbardziej innowacyjne i nowoczesne kierunki oraz programy studiów na polskich uczelniach.

Rozszerzyliśmy ofertę wsparcia dla organizacji trzeciego sektora. Jej składowymi są m.in. cykliczne szkolenia „Menedżerowie NGO – PROMENGO” w formule blended learning dla osób zarządzających organizacjami non-profit, służące wzmocnieniu ich kompetencji, czy też interaktywne kursy na platformie e-learningowej Kursodrom.pl. Kursy te cieszą się rosnącym zainteresowaniem; grono użytkowników Kursodromu przekroczyło już 4 tysiące osób. Nowością w ofercie szkoleniowej jest uruchomiony w 2017 roku Program Edukacji Fundraisingowej, skierowany do organizacji pozarządowych działających poza dużymi aglomeracjami, które chcą nauczyć się jak pozyskiwać środki na realizację inicjatyw społecznych. Wszystkie te działania są prowadzone w ramach programu „Wspieramy Organizacje Pozarządowe” przez Fundację Akademii Organizacji Obywatelskich (FAOO), utworzoną przez PAFW w 2013 roku.

Nowy etap rozwoju osiągnął program „Nowe Technologie Lokalnie”, który – obecnie pod nazwą „Sektor 3.0” – ma na celu dostarczanie wiedzy organizacjom pozarządowym w zakresie wykorzystywania ICT w działaniach społecznych. Służą temu przede wszystkim: sieć TechKlubów obejmująca swoim zasięgiem 16 miast w Polsce, Fundusz Innowacji wspierający tworzenie nowych narzędzi technologicznych dla organizacji non-profit, międzynarodowe konferencje „Festiwal Sektor 3.0”, a także Mobilni Doradcy – grono 100 specjalistów świadczących bezpłatne usługi szkoleniowe oraz wsparcia technologicznego na rzecz lokalnych NGO.

Poza inicjatywami krajowymi nadal jesteśmy zaangażowani w działania mające na celu wspieranie demokratycznych i wolnorynkowych przemian w innych krajach naszego regionu. Po wydarzeniach na Majdanie, jakie miały miejsce na początku 2014 roku, szczególny nacisk w kontaktach z partnerami z Ukrainy kładziemy na przekazywanie polskich doświadczeń przydatnych we wprowadzaniu ukraińskiej reformy samorządowej, a także w działaniach służących integracji naszego wschodniego sąsiada ze strukturami Unii Europejskiej. Dzięki programowi „Study Tours to Poland”, tylko w latach 2014-2017 w wizytach studyjnych organizowanych w licznych polskich miejscowościach wzięło udział 1760 Ukraińców.

Pod koniec minionego roku, grono absolwentów Programu Stypendialnego im. Lane’a Kirklanda liczyło już blisko 750 młodych liderów życia społecznego, politycznego i gospodarczego z krajów Europy Wschodniej, Zakaukazia i Azji Centralnej. Z satysfakcją obserwujemy zaangażowanie byłych stypendystów w rozwój inicjatyw absolwenckich w ich krajach oraz tworzenie sieci wzajemnych kontaktów przyczyniającej się do wymiany zdobywanych przez nich doświadczeń. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom absolwentów programu, w 2017 roku uruchomione zostało nowe przedsięwzięcie – „Kirklandyści u Kirklandystów”, które umożliwia im organizowanie wizyt studyjnych służących pogłębianiu współpracy, np. poprzez inicjowanie wspólnych projektów.

W naszym ubiegłorocznym Raporcie z wielkim smutkiem odnotowaliśmy pożegnanie Profesora Zbigniewa Brzezińskiego, który zmarł w maju 2017. A kilka miesięcy później, w sierpniu, poruszyła nas wiadomość o śmierci Roberta G. Farisa. Zarówno Zbigniew Brzeziński jak i Robert Faris od początku aktywnie

angażowali się w polskie przemiany gospodarcze i społeczne. Obydwaj byli inicjatorami powstania Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i w bardzo istotny sposób przyczynili się do realizacji misji, dla której Fundacja została założona. Profesor Brzeziński był jednym z pomysłodawców Polsko-Amerykańskiego Funduszu Przedsiębiorczości, pionierskiej inicjatywy pomocowej USA dla Polski, którą – jako Prezes Zarządu – kierował następnie Robert Faris. Dzięki sukcesowi osiągniętemu w latach dziewięćdziesiątych przez Fundusz, możliwym stało się utworzenie Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, która rozpoczęła swoją działalność w roku 2000. Zasługi Zbigniewa Brzezińskiego oraz Roberta Farisa dla Fundacji były wyjątkowe. Zawsze mogliśmy liczyć na Ich mądrość, bogate i różnorodne doświadczenia oraz cenne wskazówki i uwagi. Będziemy o Nich pamiętać z szacunkiem i najgłębszą wdzięcznością.

Podsumowując miniony rok pragniemy podziękować naszym partnerom za ich energię i pomysłowość, jakie wnoszą w realizację programów PAFW. Słowa szczególnego uznania kierujemy pod adresem Członków Rady Dyrektorów Fundacji, którzy z niezmiennym zaangażowaniem przyczyniali się do jej rozwoju i udzielali swego wsparcia całemu Zespołowi PAFW w wykonywaniu jego zadań.

Nowy Jork/Warszawa, czerwiec 2018 r.

Andrew Nagorski
Przewodniczący Rady Dyrektorów

Jerzy Koźmiński
Prezes Fundacji

Obszary działania Fundacji

Równamy szanse w edukacji

› ENGLISH TEACHING	10
› RÓWNAĆ SZANSE	11
› SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)	12
› SZKOŁA EDUKACJI PAFW I UW	14
› PROJEKTOR - WOŁONTARIAT STUDENCKI	15
› STYPENDIA POMOSTOWE	16
› UNIwersytety TRZECIEGO WIEKU (UTW)	18

Wspieramy rozwój społeczności lokalnych

› WSPIERAMY ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	20
› DZIAŁAJ LOKALNIE	21
› SEKTOR 3.0	23
› LIDERZY PAFW	24
› KONKURS „PRO PUBLICO BONO”	25
› LOKALNE PARTNERSTWA PAFW	26
› PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK	28

Dzielimy się doświadczeniem polskiej transformacji

› STYPENDIA IM. LANE'A KIRKLANDA	32
› PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)	33
› STUDY TOURS TO POLAND (STP)	34
› MONITORING, EWALUACJE, ANALIZY (MEVA)	36

Równamy szanse w edukacji

› ENGLISH TEACHING	10
› RÓWNAĆ SZANSE	11
› SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)	12
› SZKOŁA EDUKACJI PAFW I UW	14
› PROJEKTOR - WOLONTARIAT STUDENCKI	15
› STYPENDIA POMOSTOWE	16
› UNIWERSYTETY TRZECIEGO WIEKU (UTW)	18

ENGLISH TEACHING

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

7.359.733 USD

w tym 328.704 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

➤ Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida”

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.englishteaching.org.pl

Realizowany od 2000 roku program inicjuje i wspiera działania na rzecz promocji języka angielskiego oraz poprawy poziomu jego nauczania wśród dzieci i młodzieży z małych miast i wsi. Tym samym służy wyrównywaniu ich szans edukacyjnych. Jednocześnie program przyczynia się do rozwoju zawodowego nauczycieli języka angielskiego pracujących w małych miejscowościach.

„English Teaching” jest przedsięwzięciem, które promując naukę języka angielskiego, pobudza i rozwija różnorakie inicjatywy społeczne. Ich efekty często wykraczają poza założony cel, co wyraża się w ogólnej aktywizacji społeczności lokalnych. Działania programu kierowane są głównie do nauczycieli języka angielskiego uczących w szkołach podstawowych, gimnazjach oraz w przedszkolach na terenach wiejskich i w małych miastach. W ofercie programu znajdują się szkolenia dla nauczycieli połączone z możliwością

i organizacji pozarządowych z miejscowości do 20 tysięcy mieszkańców, dofinansowano 947 projektów, w wyniku których w wielu szkołach powstały kluby miłośników kultury anglosaskiej i języka angielskiego, biblioteczki z literaturą i prasą anglojęzyczną oraz koła teatralne. Organizowano liczne konkursy wiedzy o anglosaskich pisarzach, kulturze i historii, a także festiwale piosenki. Dzieci i młodzież miały możliwość obejrzenia anglojęzycznych filmów oraz uczestnictwa w lekcjach prowadzonych przez native speakerów. W projektach uczestniczyło bezpośrednio ponad 64 tysiące uczniów i około 4000 nauczycieli, a pośrednio ponad 165 tysięcy rodziców oraz innych przedstawicieli lokalnych społeczności.

Oferta programu to także szkolenia metodyczne „Weekends with English Teaching” dla nauczycieli angielskiego z małych miejscowości. Dotychczas przeprowadzono 132 takie szkolenia, a łącznie wzięło w nich udział około 6000 nauczycieli.

Najaktywniejsi nauczyciele uczestniczący w programie mają możliwość poszerzania swoich kompetencji podczas trzytygodniowej Letniej Szkoły „Teaching English to Speakers of Other Languages” (TESOL), organizowanej przez Uniwersytet Gonzaga w USA.

W ramach programu zorganizowano 15 ogólnopolskich spotkań edukacyjnych – „English Teaching Market” – dla nauczycieli języka angielskiego oraz zainteresowanych instytucji, organizacji,

W latach 2000-2017, poprzez konkursy grantowe kierowane do szkół i organizacji pozarządowych z miejscowości do 20 tysięcy mieszkańców, dofinansowano 947 projektów.

realizacji przez nich małych projektów, a także pomoc w zakresie przygotowania takich projektów w formie szkoleń i doradztwa.

W dotychczasowych edycjach programu, w latach 2000-2017, poprzez konkursy grantowe kierowane do szkół

szkół i wydawnictw; uczestniczyło w nich łącznie ponad 7000 osób. Te coroczne spotkania służą między innymi rozwojowi sieci współpracy nauczycieli języka angielskiego z małych miejscowości; są wspierane przez portal społecznościowy i regularne

e-newsy informujące o innych inicjatywach edukacyjnych, takich jak granty, szkolenia, konkursy.

W 2015 roku, z inicjatywy „Ambasadorów English Teaching” – najaktywniejszych nauczycieli uczestniczących w programie – powstało Ogólnopolskie

Stowarzyszenie Anglistów „English Teaching”, którego celem jest m.in. doskonalenie zawodowe nauczycieli angielskiego, szczególnie z małych miejscowości, a także prowadzenie działań rzeczniczych.

RÓWNAĆ SZANSE

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

13.794.021 USD

w tym 829.587 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

► Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.rownacszanse.pl

Celem prowadzonego od 2001 roku programu jest wspieranie inicjatyw społecznych służących wyrównywaniu szans na dobry start w dorosłe życie młodzieży z terenów wiejskich i małych miast, poprzez podnoszenie ich kompetencji i rozwój umiejętności społecznych, takich jak praca w zespole, zdolność pozyskiwania wsparcia dla realizacji wytyczonych celów, czy umiejętność planowania swoich działań.

W ramach programu organizacje pozarządowe, domy kultury, biblioteki oraz grupy nieformalne ubiegają się o dotacje na projekty, które pobudzają aspiracje dzieci i młodzieży, sprzyjają rozwijaniu ich umiejętności realizowania samodzielnie i realistycznie postawionych

celów, kształtują postawy aktywności i otwartości, a także zachęcają do działań na rzecz własnego środowiska. Dzięki realizowanym projektom młodzi ludzie mają możliwość uczestniczenia w zajęciach wykraczających poza standardową ofertę edukacyjną szkoły. W 2017 roku, w ramach Ogólnopolskiego Konkursu Grantowego oraz Regionalnego Konkursu Grantowego, sfinansowano łącznie 124 projekty. Ich tematyka jest zróżnicowana – są wśród nich inicjatywy służące tworzeniu dla młodzieży warunków do podejmowania działań na rzecz jej społeczności, poznawaniu lokalnej tradycji i historii a także promocji zdrowego stylu życia.

Ofertę programu uzupełniają szkolenia dla koordynatorów projektów – podnoszą ich kwalifikacje, uczą prowadzenia projektu z położeniem nacisku na angażowanie młodzieży jako aktywnego twórcy, uczestnika i bezpośredniego realizatora przedsięwzięcia. Oferta

szkoleniowa dla koordynatorów obejmując również tematykę wykorzystania nowoczesnych technologii w zarządzaniu i promocji projektów edukacyjnych.

Wzorem ubiegłych lat, w 2017 roku odbyła się kolejna edycja szkoły letniej dla najbardziej aktywnych uczestników projektów. Jej celem jest doskonalenie umiejętności realizacji inicjatyw społecznych na rzecz lokalnego środowiska oraz rozwijanie kompetencji liderów. Osoby, które ukończą szkołę letnią mają możliwość otrzymania dotacji na realizację krótkookresowych projektów służących lokalnym społecznościom. W minionym roku w zajęciach szkoły letniej wzięły udział 24 osoby.

Ważnym komponentem programu są także Lokalne Fora „Równać Szanse”, organizowane cyklicznie przez organizacje biorące udział w programie. Fora są miejscem, gdzie instytucje i osoby zaangażowane w swoich środowiskach w działania na rzecz młodzieży prowadzą dyskusje na temat potencjału środowiska lokalnego, a także barier, które pomniejszają szanse rozwojowe młodych ludzi z małych miejscowości.

Efekty programu to przede wszystkim realizacja ponad 2800 projektów z udziałem ok. 142 tysięcy uczestników (pośrednio wzięło w nich udział prawie 450 tysięcy osób), a także aktywizacja i integracja lokalnych środowisk wokół działań na rzecz dzieci i młodzieży.

W minionym roku zorganizowano 13 lokalnych forów z udziałem ponad 380 uczestników.

Efekty siedemnastu edycji programu to przede wszystkim realizacja ponad 2800 projektów z udziałem ok. 142 tysięcy uczestników (pośrednio wzięło w nich udział ponad 450 tysięcy osób), a także aktywizacja i integracja lokalnych środowisk wokół działań na rzecz dzieci i młodzieży. Wydano 27 publikacji opisujących metodologię modelowych projektów, które mogą być realizowane w różnych częściach Polski. Są one dostępne na stronie internetowej programu www.rownacszanse.pl. Powstało ponad 150 lokalnych organi-

zacji pozarządowych, a wiele projektów jest kontynuowanych po zakończeniu finansowego wsparcia udzielonego w ramach programu.

Poprzez program Fundacja wspiera inicjatywę Klubów Młodego Odkrywcy (KMO), będącą kontynuacją projektu modelowego zainicjowanego w ramach programu w 2002 roku przez Kłodzkie Towarzystwo Oświatowe, obecnie zaś realizowaną przez Centrum Nauki Kopernik. Celem Klubów Młodego Odkrywcy jest popularyzacja wśród dzieci i młodzieży zainteresowania naukami ścisłymi. Ich formuła umożliwia młodym ludziom uczenie się poprzez eksperymentowanie i prowadzenie samodzielnych doświadczeń z wykorzystaniem prostych, łatwo dostępnych materiałów. Miniony rok zaowocował organizacją szóstej edycji Forum Klubów Młodego Odkrywcy, które zgromadziło prawie 300 osób. Forum jest platformą kontaktów i wymiany doświadczeń, służy również promocji Klubów. Sieć KMO liczy blisko 700 jednostek, należą do niej również te, które powstały na Ukrainie, Białorusi, Litwie i w Gruzji.

SZKOŁA UCZĄCA SIĘ (SUS)

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

11.245.594 USD

w tym 752.060 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

▸ Centrum Edukacji Obywatelskiej

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.sus.ceo.org.pl

W ramach programu, realizowanego od 2000 roku, prowadzone są kompleksowe działania na rzecz podniesienia jakości polskiej oświaty z wykorzystaniem najlepszych wzorców zagranicznych. Poprawa jakości pracy szkół, w szczególności z terenów wiejskich i małych miast, odbywa się głównie poprzez doskonalenie warsztatu pracy nauczycieli.

„SUS” wprowadza w ich codzienną praktykę autorski system zapewniania jakości, który w efekcie wiedzie do zwiększenia kompetencji i autonomii zespołu nauczycielskiego, wzmocnienia pozycji dyrektora jako lidera wdrażania zmian w szkole, poprawy pracy zespo-

łowej, co wpływa na poprawę wyników nauczania. Jest to szeroki program obejmujący m.in. szkolenia i kursy internetowe dla nauczycieli, warsztaty dla rad pedagogicznych, studia podyplomowe i konferencje dla dyrektorów, systemowy program wsparcia szkół

we wprowadzaniu oceniania kształtującego oraz wdrażaniu innych innowacyjnych praktyk edukacyjnych. Uczestniczące w programie szkoły wypracowują rozwiązania profesjonalizujące pracę nauczycieli, monitorują efekty swoich działań, dzielą się między sobą najlepszymi praktykami. Efektem realizacji programu „SUS” jest podniesienie jakości w kluczowych obszarach pracy szkół, jakimi są: efektywność kształcenia (nauczania i uczenia się uczniów), organizacja pracy szkoły jako instytucji uczącej się, a także współpraca szkoły ze środowiskiem zewnętrznym.

ze wszystkich typów szkół oraz przedszkoli. Kursy „N@I” wykorzystują e-learning oraz coaching, przygotowując nauczycieli do stosowania nowoczesnych metod i technik w pracy z uczniami. „N@I” oferuje siedem różnego typu rocznych kursów. Od roku akademickiego 2016/17 nauczyciele mogą dodatkowo wybrać szkolenie poświęcone nowemu narzędziu wspomagającemu ocenianie kształtujące – „OK Zeszyt”. W kursach online co roku bierze udział ok. 1000 nauczycieli.

Wieloletnie doświadczenia „SUS” wykorzystywane były w ramach różnych

w nowych uwarunkowaniach, wynikających z szerokich zmian w systemie polskiej edukacji. W związku z tym część działań programu dopasowano do nowej sytuacji.

W 2018 roku, dzięki doświadczeniom „SUS”, w realizowanych od 2007 roku studiach podyplomowych rozpoczęto projekt „Akademia Liderów Oświaty Szkoły Uczącej Się” (ALO SUS). Są to studia podyplomowe dla 1000 dyrektorów i wicedyrektorów szkół i przedszkoli, a także kierowników zespołów przedmiotowych z województwa mazowieckiego i świętokrzyskiego.

W ciągu 17 lat w programie uczestniczyło prawie 4000 szkół (z tego ponad 1400 w zasadniczej części programu „SUS”), zaś szkoleniami oferowanymi w ramach wszystkich komponentów „SUS” zostało objętych ponad 100 tysięcy nauczycieli.

W ciągu 17 lat w programie uczestniczyło prawie 4000 szkół, z tego ponad 1400 w zasadniczej jego części, której celem jest całościowy rozwój szkoły m.in. dzięki wprowadzeniu oceniania kształtującego. Natomiast szkoleniami oferowanymi w ramach wszystkich komponentów „SUS” zostało objętych ponad 100 tysięcy nauczycieli.

Od 2009 roku realizowany jest projekt „Nauczycielska Akademia Internetowa” (N@I). To zakrojone na szeroką skalę w Polsce szkolenia na odległość dla nauczycieli różnych przedmiotów

inicjatywach edukacyjnych finansowanych ze środków unijnych, takich jak zakończony w 2015 roku program „Akademia Uczniowska”, czy też „Cyfrowa Szkoła”. Celem „Akademii” była promocja innowacyjnych metod nauczania, zwłaszcza w zakresie matematyki i przedmiotów przyrodniczych. Programy zaadresowane zostały do nauczycieli i uczniów z całej Polski. W działaniach tych uczestniczyło ponad 20 tysięcy osób.

Od początku roku szkolnego 2017/18 realizacja programu „SUS” przebiega

Ich celem jest doskonalenie kwalifikacji osób pełniących kierownicze stanowiska w placówkach oświatowych w zakresie przywództwa edukacyjnego nakierowanego na rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów. Działania prowadzone są we współpracy z Collegium Civitas oraz Akademią Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, a współfinansowane ze środków unijnych.

PAFW jest partnerem przedsięwzięcia „Szkoła z klasą 2.0”, promującego nowoczesne rozwiązania edukacyjne oparte na technologiach informacyjno-komunikacyjnych oraz na metodzie design thinking. Jest ono rozwinięciem rozpoczętej w 2002 roku akcji „Szkoła z Klasą”, która powstała z inspiracji programem „SUS”, a prowadzona była przez Centrum Edukacji Obywatelskiej (obecnie przez Fundację Szkoła

z Klasą) we współpracy z „Gazetą Wyborczą”. Do końca 2017 roku wzięło w niej udział ponad 9 tysięcy szkół z całej Polski oraz ponad 150 tysięcy nauczycieli. Rozszerzenie akcji stano-

wiły takie inicjatywy, jak: „Nauczyciel z Klasą”, „Lego, Cogito, Ago”, „Uczeń z Klasą” i „Szkoła Myślenia”. W 2014 roku uruchomiono projekt „Nauczyciel/ka I klasa” oferujący szkolenia,

wsparcie eksperckie, a także platformę wymiany doświadczeń i inspiracji dla nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej.

SZKOŁA EDUKACJI PAFW I UW

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

1.448.084 USD

w tym 879.797 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

► Fundacja Dobrej Edukacji

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.szkoledukacji.pl

Szkoła Edukacji jest wspólnym przedsięwzięciem Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności oraz Uniwersytetu Warszawskiego. To jedyne w Polsce studia podyplomowe dające uprawnienia nauczycielskie, które odbywają się w trybie stacjonarnym. Studia są bezpłatne, a studenci mogą ubiegać się o stypendium, które pomaga w pokryciu kosztów utrzymania, a także o miejsce w akademiku UW.

Program Szkoły Edukacji powstał we współpracy z renomowanym ośrodkiem kształcenia nauczycieli – Columbia University Teachers College w Nowym Jorku.

Integralną częścią kształcenia nauczycieli w SE są codzienne praktyki w szkołach. Studenci spędzają czas zarówno na zajęciach akademickich, jak i w szkole – obserwują lekcje, współprowadzą i samodzielnie prowadzą je, uczestniczą w radach pedagogicznych oraz w zebraniach z rodzicami. Doświadczenia szkolne są na bieżąco omawiane podczas zajęć akademickich. Szkoła Edukacji odpowiada za jakość praktyk, blisko współpracując z siecią starannie wybranych placówek szkolnych z Warszawy i okolic.

Studenci mają zapewnioną indywidualną opiekę tutorów ze Szkoły Edukacji, a także mentorów, czyli nauczycieli ze szkół praktyk. Zajęcia akademickie odbywają się w małych grupach. Duży nacisk położony jest na dyskusję i systematyczne poddawanie refleksji własnych postępów w nauce.

Zajęcia w Szkole Edukacji prowadzą osoby z doświadczeniem w pracy w placówkach oświatowych, aktywnie zajmujące się edukacją, patrzące z różnych perspektyw: nauczycieli-praktyków, akademików, pasjonatów edukacji. Wykładowcy reprezentują różne ośrodki

Obecnie trwa druga edycja studiów, w której udział bierze 28 studentów na dwóch ścieżkach kształcenia – polonistycznej i matematycznej. Planowane jest uruchomienie w przyszłości innych kierunków dla większej liczby słuchaczy.

akademickie, zostali przeszkoleni przez wiodących amerykańskich i europejskich specjalistów w zakresie kształcenia nauczycieli.

Przy Szkole Edukacji PAFW i UW działa Biuro Absolwenta – oferujące długofalowe wsparcie dla absolwentów, w tym pomoc w znalezieniu zatrudnienia w zawodzie. Osoby, które ukończyły studia podyplomowe stale współpracują z wykładowcami, na bieżąco doskonaląc swój warsztat pracy i wymieniając się szkolnymi doświadczeniami.

Stosowane w Szkole Edukacji metody pracy i wypracowane dobre praktyki są

Zajęcia w Szkole Edukacji prowadzą osoby z doświadczeniem w pracy w szkole, aktywnie zajmujące się edukacją, patrzące z różnych perspektyw: nauczycieli-praktyków, akademików, pasjonatów edukacji.

upowszechniane zarówno wśród szkół, jak i instytucji odpowiedzialnych za kształcenie i doskonalenie nauczycieli.

W 2017 roku Szkoła Edukacji uruchomiła bezpłatne kursy doskonalące dla nauczycieli z dydaktyki literatury

i języka polskiego, dydaktyki matematyki oraz kompetencji wychowawczych i komunikacyjnych, które rozwijają umiejętności przedmiotowe i pedagogiczne nauczycieli. Dotychczas wzięły w nich udział 34 osoby. Równolegle kadra Szkoły Edukacji prowadziła warsztaty dla nauczycieli ze szkół praktyk; uczestniczyło w nich ok. 250 osób.

Szkoła Edukacji mieści się w budynku Centrum Nowych Technologii UW (CENT) w Warszawie. Powstała dzięki zaangażowaniu i współpracy PAFW, UW, Fundacji Dobrej Edukacji oraz Centrum Edukacji Obywatelskiej.

PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

6.421.105 USD

w tym 382.984 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

› Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.projektor.org.pl

Program ma na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży mieszkającej na wsi i w małych miastach.

W ramach programu grupy studentów-wolontariuszy (2-3 osoby) realizują przygotowane przez siebie projekty rozwijające wiedzę, umiejętności oraz zainteresowania dzieci i młodzieży. Są one prowadzone w czasie wolnym od zajęć w trakcie roku szkolnego oraz w wakacje i ferie.

Projekty dotyczą konkretnej dziedziny nauki, przedmiotu lub wybranego obszaru aktywności; mogą to być np. zajęcia plastyczne, artystyczne, sportowe, informatyczne, teatralne lub lingwistyczne. Poprzez promocję pozytywnych wzorców osobowych program zachęca uczniów do rozwijania swoich zdolności, zaś wśród studentów kształtuje poczucie społecznej odpowiedzialności i solidarności, umożliwiając im jednocześnie realizację swoich pasji i zainteresowań w atrakcyjnej formule.

W dotychczasowych edycjach programu, od 2003 roku, w całej Polsce przeprowadzono ponad 34 tysiące projektów edukacyjnych w 2390 szkołach, z udziałem ponad 13 tysięcy studentów-wolontariuszy i 340 tysięcy uczniów.

Program wsparli dwaj byli premierzy: Profesor Jerzy Buzek i Profesor Marek Belka, którzy w 2007 roku, jako wolontariusze, w okresie wakacji prowadzili zajęcia dla młodzieży szkolnej w kilku gminach wiejskich. W 2012 roku Fundacja Rozwoju Wolontariatu, we współpracy z Kancelarią Prezydenta RP, zrealizowała projekt „Nowoczesny Patriotyzm”, w ramach którego Ministrowie i Doradcy Kancelarii Prezydenta RP odwiedzili osiem szkół w małych miejscowościach. Projekt, objęty honorowym patronatem Prezydenta Bronisława Komorowskiego, miał na celu upowszechnianie wiedzy o patriotyzmie, kształtowanie obywatelskich postaw wśród młodych ludzi, zapoznanie ich z lokalnymi tradycjami

Od 2003 roku, w ramach programu, w całej Polsce przeprowadzono ponad 34 tysiące projektów edukacyjnych w 2390 szkołach, z udziałem ponad 13 tysięcy studentów-wolontariuszy i 340 tysięcy uczniów.

i narodowymi symbolami oraz krzewienie tolerancji i szacunku.

Od 2011 roku w programie regularnie prowadzony jest proces monitoringu i ewaluacji projektów realizowanych przez studentów-wolontariuszy. Służy to pomiarowi bezpośrednich wyników programu oraz rozpoznawaniu jego oddziaływania. Wśród największych korzyści studenci-wolontariusze wymieniają możliwość zdobycia nowych, praktycznych doświadczeń, rozwój

umiejętności komunikacji, nawiązywanie nowych znajomości, dostrzeżenie oraz docenienie ich działań społecznych przez uczelnie. Korzyści z udziału w „PROJEKTORZE” dostrzegają również placówki oświatowe, należą do nich: poszerzenie oferty edukacyjnej, zwiększenie atrakcyjności szkoły, a także pozytywne przyjęcie programu przez rodziców.

W 2017 roku, w ramach programu, zrealizowano 25 projektów wakacyj-

nich, prowadzonych przez studentki kierunków informatycznych, służących zwiększeniu zainteresowania obszarem nauk technicznych i ścisłych wśród uczniów. Dzięki projektom, ich uczestnicy poznali m.in. podstawy kodowania i robotyki oraz możliwości zastosowania drukarek 3D. Ich realizacja była możliwa dzięki współpracy z Fundacją Edukacyjną Perspektywy, która przeprowadziła w Polsce program „IT for SHE”. W projektach wzięło udział ponad 1000 dzieci z małych miejscowości.

W latach 2005-2010 Realizatorem Programu było Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów „Klanza”. Następnie, do roku 2017, program był realizowany przez Fundację Rozwoju Wolontariatu.

Program objęty jest honorowym patronatem Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

STYPENDIA POMOSTOWE

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

21.881.662 USD

w tym 1.431.339 USD w 2017 roku.

REALIZATORZY PROGRAMU:

- Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości
- Fundacja Dobra Sieć („Moje Stypendium” i „e-wolontariat”)

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.stypendia-pomostowe.pl
www.dobrasiec.org

Przedsięwzięcie zostało zainicjowane w 2002 roku w odpowiedzi na istotny problem społeczny, jakim jest wyraźna dysproporcja w dostępie do studiów między młodzieżą mieszkającą na wsi i w miastach. Program ułatwia uzdolnionej młodzieży z małych miejscowości, w tym z terenów popegeerowskich, podjęcie decyzji o kontynuacji nauki na wyższych uczelniach poprzez stworzenie możliwości uzyskania stypendium na pierwszy rok studiów.

„Stypendia Pomostowe” są wspólnym przedsięwzięciem wielu partnerów. Jest ono finansowane przez: Polsko-Amerykańską Fundację Wolności, Narodowy

Bank Polski, Fundację Wspomagania Wsi, Fundację BGŻ, a także koalicję ok. 100 lokalnych organizacji pozarządowych. Przedsięwzięcie jest realizowane

przy wsparciu organizacyjnym Agencji Nieruchomości Rolnych i we współpracy z Centrum im. Profesora Bronisława Geremka oraz Pracownią Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”. Na realizację piętnastu edycji programu Partnerzy przeznaczyli blisko 104 mln zł, w tym Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności 80,6 mln zł. Od początku programu przyznano ponad 21 700 stypendiów, w tym prawie 15 500 na pierwszy rok studiów.

osiągają wysokie wyniki w nauce mają szansę uzyskać wsparcie w kolejnych latach nauki: na II roku studiów – w ramach konkursu „Prymus”, stypendia korporacyjne na III i IV roku, stypendia w ramach inicjatywy „Studiuja za Granicą” oraz stypendia doktoranckie. Oferta programu to także stypendia językowe i warsztaty przygotowujące stypendystów do wejścia na rynek pracy.

Program oferuje również wakacyjne staże w USA, organizowane we

Chevron North America, Citigroup, General Electric Hitachi, MoneyGram, Pittsburgh Glass Works LLC, Raytheon BBN Technologies, Sikorsky Aircraft Corporation i Westinghouse Electric Company.

Jednym z segmentów programu były stypendia naukowe adresowane do wyróżniającej się w nauce młodzieży z małych miast i wsi, studiującej na kierunkach ekonomicznych wyższych uczelni niepaństwowych oraz w prywatnych szkołach biznesu. W latach 2001-2014 przyznano łącznie blisko 7 tysięcy takich stypendiów.

Jak wynika z przeprowadzonych wśród stypendystów pomostowych badań, 94 procent absolwentów programu uważa, że stypendium w znacznym stopniu wpłynęło na poprawę ich sytuacji materialnej w czasie studiów. 90 procent stypendystów kończy studia z dobrymi i bardzo dobrymi wynikami w nauce, 70 procent kończy studia w terminie, zaledwie 4 procent przerwało studia.

Poprzez Program Stypendiów Pomostowych, PAFW wspiera również działania na rzecz rozwoju inicjatyw stypendialnych i wolontariatu prowadzone przez Fundację Dobra Sieć; należą do nich między innymi portal www.mojestypendium.pl – największy w Polsce serwis internetowy poświęcony stypendiom, a także konkurs „Dobre Stypendia” promujący najlepsze programy stypendialne samorządów, uczelni, firm oraz organizacji pozarządowych.

Patronat medialny nad programem sprawuje „Rzeczpospolita” oraz „Forum Akademickie” i „Perspektywy”.

W ramach akcji „Dyplom z Marzeń”, której celem jest zachęcenie kolejnych lokalnych organizacji pozarządowych do realizacji inicjatyw stypendialnych zgodnych z ideą Programu Stypendiów Pomostowych, od 2006 roku 147 takich organizacji zaangażowało się w pomoc dla 4060 stypendystów.

Obecnie program to rozbudowany system stypendialny, którego oferta daleko wykracza poza pomoc na pierwszym roku studiów. Stypendyści, którzy

Od początku programu przyznano ponad 21 700 stypendiów, w tym prawie 15 500 na pierwszy rok studiów.

współpracy z Ambasadą Stanów Zjednoczonych w Warszawie („Polish-American Internship Initiative”). W latach 2011-2017, 89 studentów odbyło staże w dziesięciu korporacjach: Archer Daniels Midland Company, Boeing,

UNIwersytety TRZECIEGO WIEKU (UTW)

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

4.425.033 USD

w tym 324.365 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

➤ Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę”

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.seniorzywakcji.pl

Program, którego realizacja rozpoczęła się w 2005 roku, ma na celu promowanie działań edukacyjnych i aktywizujących skierowanych do osób starszych oraz promowanie społecznego zaangażowania seniorów, zwłaszcza w relacjach międzypokoleniowych.

Jest on realizowany głównie poprzez wsparcie i promocję inicjatyw społecznych podejmowanych przez seniorów oraz wykorzystanie ich potencjału, wiedzy, doświadczenia i czasu w działaniach na rzecz własnego otoczenia, a także poprzez wsparcie środowiska Uniwersytetów Trzeciego Wieku.

W ramach konkursu „Seniorzy w Akcji” oferowane są granty i szkolenia dla osób powyżej 60 roku życia, które, samodzielnie lub we współpracy z osobą młodą, chcą realizować działania społeczne i międzypokoleniowe oparte na własnym pomysle. Adresatami konkursu są zarówno aktywni seniorzy działający w ramach Uniwersytetów Trzeciego Wieku,

W ramach wspierania Uniwersytetów Trzeciego Wieku program oferuje szkolenia, warsztaty oraz możliwość wymiany doświadczeń podczas konferencji przedstawicieli UTW. W latach 2004-2012 takie ogólnopolskie spotkania odbyły się w Krakowie, Bydgoszczy, Słupsku, Płocku, Warszawie, Nowym Sączu i Katowicach. W latach 2011-2013 udzielono wsparcia 14 regionalnym spotkaniom UTW. Realizator programu angażuje się również w inne ważne dla ruchu UTW wydarzenia – w coroczne Forum III Wieku będące częścią Forum Ekonomicznego w Krynicy, a także w Ogólnopolskie Kongresy UTW.

Od 2013 roku Uniwersytety Trzeciego Wieku mogą brać udział w cyklu warsztatów „UTW dla społeczności”, wspomagających tworzenie na Uniwersytetach Trzeciego Wieku grup wolontariatu oraz współpracę ze społecznością lokalną. W trzech zakończonych edycjach projektu wzięło udział 30 UTW, kolejne dziesięć uczestniczy w bieżącej, czwartej edycji.

Ponadto, w latach 2005-2008, w ramach konkursu grantowego skierowanego bezpośrednio do Uniwersytetów Trzeciego Wieku, przyznanych zostało 131 dotacji na projekty podnoszące jakość oferty edukacyjnej, w tym na zajęcia z komputerem i Internetem, służące dotarciu z ofertą UTW do szerszego grona seniorów, a także angażujące osoby starsze w działania na rzecz ich lokalnych społeczności, zwłaszcza w formie wolontariatu.

Dotychczas dofinansowanych zostało 328 projektów międzypokoleniowych, mobilizujących osoby starsze do działania na rzecz ich otoczenia oraz promujących wolontariat seniorów.

jak i we współpracy z innymi organizacjami i instytucjami.

Dotychczas dofinansowanych zostało 328 projektów międzypokoleniowych, mobilizujących osoby starsze do działania na rzecz ich otoczenia oraz promujących wolontariat seniorów. W dziesiątej edycji konkursu prowadzonych jest 31 projektów.

Wspieramy rozwój społeczności lokalnych

› WSPIERAMY ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	20
› DZIAŁAJ LOKALNIE	21
› SEKTOR 3.0	23
› LIDERZY PAFW	24
› KONKURS „PRO PUBLICO BONO”	25
› LOKALNE PARTNERSTWA PAFW	26
› PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK	28

WSPIERAMY ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

8.865.217 USD

w tym 716.117 USD w 2017 roku.

REALIZATORZY PROGRAMU:

- › Stowarzyszenie Klon/Jawor („TWI”)
- › Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego („FIMANGO”)
- › Fundacja Akademia Organizacji Obywatelskich („PROMENGO”)

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.ngo.pl

www.frso.pl

www.faoo.pl

Celem programu jest udzielanie organizacjom pozarządowym i liderom społecznym w Polsce, szczególnie z małych miast i wsi, wsparcia instytucjonalnego poprzez dostęp do informacji, poradnictwa i szkoleń. Sprzyja to poprawie warunków funkcjonowania organizacji trzeciego sektora i podniesieniu jakości zarządzania nimi, co prowadzi do bardziej efektywnego działania i skuteczniejszej realizacji wartościowych przedsięwzięć społecznych.

Obecnie program prowadzony jest na trzech ścieżkach.

Pierwsza – „Towarzystwo Wzajemnej Informacji” – to system informacji dla organizacji obywatelskich, którego głównym komponentem jest Portal ngo.pl – największy w Polsce serwis internetowy zajmujący się tematyką społeczeństwa obywatelskiego, rozpoznawalny przez 73 procent organizacji pozarządowych w Polsce. Portal odwiedza ponad 3 miliony użytkowników rocznie, a jego baza danych zawiera informacje o 160 tysiącach polskich NGO. Na system składają się ponadto Informatorium z Infolinią 801-646-719, a także badania i publikacje.

Druga ścieżka – „EURO-NGO+” – ma na celu zwiększenie przez organizacje non-profit absorpcji środków Unii Europejskiej. Stanowi kontynuację programu PAFW „EURO-NGO”, realizowanego w latach 2003–2006, który przyczynił się do pozyskania przez polskie organizacje pozarządowe wiedzy na temat funduszy strukturalnych oraz podniesienia kompetencji umożliwiających skuteczne aplikowanie o środki unijne. Organizacje te otrzymały wsparcie w budowaniu partnerstw, rzecznictwie i udziale w procesach planowania funduszy strukturalnych na lata 2007-2013 oraz obecnie – na lata 2014-2020. Działania informacyjne prowadzone są poprzez serwis www.eu.ngo.pl, zaś działania rzecznicze – przez Ogólnopolską Federację Organizacji Pozarządowych (OFOP). Oferta obejmuje również wsparcie eksperckie.

Trzecia ścieżka – „NGO Training” – zawiera dwie części. Pierwsza – „Zarządzanie Finansami w NGO” („FIMANGO”) – to szkolenia, poradnictwo i publikacje dla osób zajmujących się zarządzaniem finansami w organizacjach non-profit, w większości spoza dużych aglomeracji miejskich. Łącznie, w latach 2000-2017, w tego typu szkoleniach wzięło udział ok. 4500 osób reprezentujących ponad 3000 organizacji z całej Polski. Szkolenia realizowane są przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego. Druga część, uruchomiona w 2013 roku,

to kompleksowa oferta edukacyjna dla menedżerów NGOs, składająca się z programu szkoleniowego „PROMENGO”, platformy e-learningowej „Kursodrom”, z której skorzystało już ponad 4200 osób, a także warsztatów z zarządzania organizacjami pozarządowymi. Ich najważniejszym elementem jest Program Edukacji Fundraisingowej, skierowany do osób zajmujących się pozyskiwaniem środków na działania organizacji non-profit. Ofertę uzupełnia kwartalnik „Trzeci Sektor” – publikacja o charakterze naukowym, poświęcona

Łącznie, w latach 2000-2016, w szkoleniach z zarządzania finansami w organizacjach pozarządowych wzięło udział około 4500 osób reprezentujących ponad 3000 organizacji z całej Polski.

w całości badaniami i analizom zagadnień istotnych dla organizacji pozarządowych w Polsce. Realizatorem tej części programu jest utworzona przez PAFW Fundacja Akademia Organizacji Obywatelskich.

Ponadto, w ramach programu PAFW jest współorganizatorem corocznego ogólnopolskiego spotkania organizacji wiejskich w Marózie. W spotkaniach służących integracji, wymianie doświadczeń, nabywaniu nowej wiedzy i umiejętności oraz współpracy bierze udział ponad 300 przedstawicieli blisko 160 organizacji z różnych regionów Polski. Organizatorami spotkania są Fundacja Wspomagania Wsi i Nidzicka Fundacja Rozwoju „Nida”. PAFW wspiera również prowadzone cyklicznie badania kondycji trzeciego sektora.

DZIAŁAJ LOKALNIE

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

14.501.726 USD

w tym 1.176.066 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

› Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.dzialajlokalnie.pl

Celem realizowanego od 2000 roku programu jest wspieranie i aktywizowanie lokalnych społeczności na terenach wiejskich i w małych miastach poprzez projekty obywatelskie, które służą pobudzaniu aspiracji rozwojowych i poprawie jakości życia, a zarazem przyczyniają się do budowy kapitału społecznego. W ramach programu oferowane jest wsparcie dla aktywnych społeczności lokalnych, których członkowie sami definiują własne potrzeby i podejmują wspólne działania. Każda społeczność to inni ludzie, inne zasoby, potrzeby, tradycje i doświadczenia, dlatego „Działaj Lokalnie” wspiera przedsięwzięcia o zróżnicowanym charakterze.

Dotacje przyznawane są na poziomie lokalnym w otwartych konkursach grantowych organizowanych raz w roku przez sieć Ośrodków Działaj Lokalnie (ODL), która obejmuje stowarzyszenia oraz fundacje z miejscowości do 50 tysięcy mieszkańców, działające na terenie od czterech gmin do kilku powiatów. Sieć ODL sukcesywnie powiększa się – od 15 ośrodków w 2004 roku do 71 organizacji w 2017 – i swoim zasięgiem obejmuje obecnie ponad 600 gmin. W każdym województwie działają co najmniej dwa Ośrodki Działaj Lokalnie. Nawiązują one współpracę

z innymi organizacjami pozarządowymi, a także lokalnymi władzami i przedsiębiorcami. Nowe ODL wyłaniane są w otwartym naborze przez Komisję Konkursową. Beneficjentami konkursów lokalnych są organizacje pozarządowe i nieformalne grupy obywatelskie, w imieniu których wnioski mogą składać organizacje oraz instytucje publiczne (szkoły, domy kultury, biblioteki), działające w miejscowościach do 20 tysięcy mieszkańców.

W trzech pierwszych edycjach „Działaj Lokalnie”, od 2000 roku, w ogólnopolskich konkursach grantowych

udzielono wsparcia 356 projektom przy zaangażowaniu ponad 1 miliona dolarów ze środków PAFW. W 2004 roku dodatkowo uruchomione zostały lokalne konkursy, za pośrednictwem Lokalnych Organizacji Grantowych (obecnie nazywanych Ośrodkami Działaj Lokalnie). W latach 2004–2012 dofinansowano łącznie 99 projektów w konkursach

dzięki której mieszkańcy nabywają nowe umiejętności, uczą się lepiej samoorganizować oraz reagować na wyłaniające się problemy.

Dla realizatorów wspieranych inicjatyw organizowany jest konkurs „Opowiedz...”, w którym nagradzane są najciekawsze formy promowania podejmowanych działań. Zwycięskie prace

w prowadzeniu działań służących rozwojowi i aktywizacji społeczności lokalnych, stanowiących wzór dla innych organizacji. Dotychczas certyfikatami uhonorowane zostały 23 Ośrodki.

Ośrodki Działaj Lokalnie wykorzystują zdobyte w programie doświadczenia angażując się w inne przedsięwzięcia Fundacji, takie jak „Lokalne

ogólnopolskich, a 4886 dotacji przyznano za pośrednictwem sieci Ośrodków Działaj Lokalnie. W latach 2013 i 2014 w dwóch konkursach grantowych przyznano 1581 dotacji. W kolejnej edycji programu przyznanych zostało 1720 dotacji. W styczniu 2017 roku rozpoczęła się X edycja, w której dotychczas dofinansowano 891 lokalnych projektów.

Od początku programu w realizację blisko 9500 projektów zaangażowanych było łącznie ponad 3,5 miliona uczestników, w tym ok. 220 tysięcy wolontariuszy. Dofinansowane inicjatywy dotyczą głównie wzmacniania współpracy wśród lokalnej społeczności, tworzenia nowych możliwości rozwoju osobistego i spędzania wolnego czasu, a także podnoszenia atrakcyjności regionu. Wspólnym mianownikiem dofinansowanych projektów jest lokalna aktywność,

ze wszystkich edycji konkursu można obejrzeć na stronie internetowej programu. Od kilku lat organizowany jest również konkurs, w którym finansowanie uzyskują najbardziej kreatywne pomysły na przeprowadzenie kampanii o możliwości przekazania 1% podatku na organizację posiadającą status Organizacji Pożytku Publicznego.

Podnoszeniu jakości pracy Ośrodków Działaj Lokalnie służą szkolenia, warsztaty, spotkania regionalne, wizyty studyjne, oraz webinaria które pozwalają na wymianę dobrych praktyk, podnoszenie wiedzy i kompetencji oraz zacieśnianie współpracy wewnątrz sieci. Ośrodki Działaj Lokalnie w najwyższym stopniu spełniające standardy w realizacji programu otrzymują certyfikaty, będące formą docenienia ich za szczególne zaangażowanie i profesjonalizm

W realizację blisko 9500 projektów zaangażowanych było łącznie prawie 3,5 miliona uczestników, w tym ok. 220 tysięcy wolontariuszy. Wspólnym mianownikiem dofinansowanych projektów jest lokalna aktywność.

Partnerstwa PAFW”, gdzie mogą pełnić rolę liderów koalicji składających się z uczestników różnych programów Fundacji, którzy wspólnie realizują projekty odpowiadające na potrzeby ich społeczności. To także program „Liderzy PAFW”, w którym przedstawiciele ODL uczestniczą zarówno jako liderzy, jak i tutorzy, czy też „Sektor 3.0”, gdzie współtworzą sieć mobilnych doradców wspierających inne organizacje w korzystaniu z ICT.

Od 2016 roku działa Szkoła Lokalnych Doradców „FIMANGO” – inicjatywa wykorzystująca zasoby programów PAFW „Działaj Lokalnie” oraz „Zarządzanie Finansami w Organizacjach Pozarządowych” (FIMANGO). Jest to intensywny program szkoleniowy podnoszący kompetencje przedstawicieli ODL w zakresie świadczenia usług poradniczych z zarządzania finansami, skierowany do mniejszych, lokalnych organizacji. Ponadto, w 2017 roku, została powołana Rada Doradcza ds. Rozwoju Sieci ODL, składająca się z przedstawicieli najbardziej doświadczonych, certyfikowanych ODL oraz dwóch niezależnych ekspertów.

Doświadczenia „Działaj Lokalnie” są także przenoszone na grunt ukraiński. Obecnie realizowane przedsięwzięcie – „Działaj Lokalnie na Ukrainie” – mające na celu zainspirowanie środowiska ukraińskich organizacji pozarządowych do stworzenia sieci wzorowanej na ODL, stanowi kontynuację i rozwinięcie pilotażowego projektu „Global Challenges Local Solutions” współfinansowanego przez PAFW w latach 2016-2017 w ramach programu „Przemiany w Regionie” (RITA). Projekt realizowany jest przez Akademię Rozwoju Filantropii

w Polsce we współpracy z ukraińską Fundacją ISAR Ednania.

W ramach „Działaj Lokalnie” PAFW angażuje się również w przedsięwzięcia służące rozwojowi i promowaniu filantropii społecznej – wspiera konkurs o tytuł „Dobroczyncy Roku” i sprawuje patronat nad kategorią „Zaangażowanie lokalne” promującą aktywność społeczną przedsiębiorstw, które we współpracy z ODL przyczyniają się do trwałych zmian w lokalnych społecznościach. Fundacja jest także partnerem głównym Konkursu „Społecznik Roku”, organi-

zowanego przez tygodnik „Newsweek Polska” (partnerem merytorycznym jest ARFP), którego celem jest nagradzanie obywatelskich postaw oraz promowanie aktywności pojedynczych osób i stojących za nimi organizacji w rozwiązywaniu różnych problemów społecznych. W ramach programu Fundacja wspiera również plebiscyt „Gwiazdy Dobroczynności” organizowany przez ARFP, w którym osoby publiczne nagradzane są za swoją działalność charytatywną.

SEKTOR 3.0

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

2.002.695 USD

w tym 373.817 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

› Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.sektor3-0.pl

Realizowany od 2012 roku program „Sektor 3.0” (do niedawna pod nazwą „Nowe Technologie Lokalnie”) stanowi kontynuację wcześniejszych działań PAFW wspierających wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w rozwoju lokalnym. Jego głównym celem jest podniesienie wiedzy oraz umiejętności działaczy i pracowników organizacji pozarządowych, w szczególności z małych społeczności lokalnych, w zakresie skutecznego wykorzystania ICT w codziennej pracy, co służy zwiększeniu zasięgu i efektywności ich działań.

Realizacja programu została poprzedzona szeregiem analiz, które przeprowadziła Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”, a także konsultacjami z ekspertami krajowymi i zagranicznymi. Zebrano i udostępniono informacje na temat stanu zaawansowania organizacji pozarządowych w dziedzinie wykorzystywania ICT, z uwzględnieniem poziomu wiedzy i kompetencji ich kadr w tym zakresie.

W ramach programu przeprowadzono szkolenia tematyczne dla organizacji pozarządowych prezentujące przykłady wykorzystania nowoczesnych technologii w komunikacji, marketingu, czy zarządzaniu. Następnie niektóre z tych organizacji otrzymały dotacje na zakup

sprzętu i oprogramowania, a także na projekty, których celem było praktyczne zastosowanie ICT w działalności NGOs. Na ofertę programu składa się również Sieć Mobilnych Doradców ICT – 100 specjalistów świadczących bezpłatne usługi szkoleniowe i wsparcia technologicznego na rzecz lokalnych organizacji pozarządowych. Dotychczas Mobilni Doradcy udzielili ponad 4000 porad, a z ich pomocy skorzystało ponad 5000 przedstawicieli organizacji pozarządowych z całej Polski.

Program zawiera także komponent finansowy w postaci Funduszu wspierającego tworzenie nowych narzędzi ICT, które mogą być następnie wykorzystywane przez organizacje non-profit.

Szczególny nacisk jest położony na dostarczanie wiedzy umożliwiającej identyfikowanie potencjalnych obszarów i form zastosowania technologii informacyjnych w organizacjach pozarządowych. Służy temu m.in. uruchomiona w 16 miastach Polski sieć TechKlubów, w ramach których odbywają

się cykliczne spotkania przedstawicieli NGOs, biznesu, samorządu i świata nauki, służące dzieleniu się doświadczeniem w zakresie praktycznego wykorzystania nowoczesnych technologii. Od 2012 roku w spotkaniach TechKlubów uczestniczyło przeszło 15 tysięcy osób.

Dotychczas Mobilni Doradcy udzielili ponad 4000 porad, a z ich pomocy skorzystało blisko 5000 przedstawicieli organizacji pozarządowych z całej Polski. W spotkaniach TechKlubów, w 16 miastach Polski, uczestniczyło przeszło 15 tysięcy osób.

Ważną rolę w programie odgrywają międzynarodowe konferencje pod nazwą „Festiwal Sektor 3.0”. Wydarzenia te gromadzą przedstawicieli organizacji pozarządowych, specjalistów ICT z biznesu, polityków, naukowców oraz ekspertów z zagranicy (m.in. z USA, Wielkiej Brytanii, Korei Południowej, Indii). Stanowią one platformę wymiany informacji na temat współczesnych trendów wykorzystania ICT w działalności społecznej. W latach 2012-2017, w sześciu edycjach organizowanej rokrocznie w Warszawie konferencji „Sektor 3.0” wzięło udział 3300 osób.

LIDERZY PAFW

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

4.340.803 USD

w tym 350.561 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

➤ Fundacja Szkoła Liderów

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.liderzy.pl

Celem programu, realizowanego przez Fundację Szkoła Liderów, jest wsparcie rozwoju umiejętności i kwalifikacji osób podejmujących działania na rzecz swoich społeczności, głównie poprzez wykorzystanie metody tutoringu, polegającej na stałej współpracy lokalnego lidera z doświadczonym tutorem.

Program jest skierowany do aktywnych uczestników projektów finansowanych w ramach różnych programów Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności, a zwłaszcza: „Działaj Lokalnie”, „Równać Szanse”, „English Teaching”, „Przemiany w Regionie (RITA)”, „Lokalne Partnerstwa PAFW” i Programu Rozwoju Bibliotek.

Zasadniczą część programu to trwająca 12 miesięcy współpraca lidera z tutorem oraz cykl szkoleń dostosowany do potrzeb oraz priorytetów ich uczestników, na który składają się przede wszystkim planowanie własnego rozwoju, budowanie zespołu, kierowanie organizacją, komunikacja, angażowanie otoczenia i budowanie

Efekty dotychczasowych dwunastu edycji programu to podniesienie kwalifikacji 580 liderów lokalnych z całej Polski oraz powstanie ich aktywnej ogólnopolskiej sieci, a także wykształcenie ponad 70 specjalistów w zakresie stosowania metody tutoringu.

partnerstwa lokalnego. Nabyte podczas udziału w programie umiejętności mają pomóc liderom w podejmowanych przez nich działaniach na rzecz lokalnych społeczności.

Istotnym komponentem programu jest oferta dla absolwentów – inicjatywa „Alumni” – której celem jest współpraca i wymiana doświadczeń. Umożliwia ona m.in. uczestnictwo w spotkaniach ze znanymi osobami życia publicznego, udział w warsztatach dostosowanych

do potrzeb alumnów, a także możliwość uzyskania dotacji z funduszu inicjatyw absolwenckich na realizację projektów liderkich. Dzięki subskrypcji elektronicznego newslettera absolwenci regularnie otrzymują informacje o bieżących działaniach prowadzonych w ramach programu. Wymiana doświadczeń pomiędzy liderami jest także możliwa poprzez roczne spotkania uczestników oraz portale społecznościowe.

Od 2008 roku, w ramach International Visitor Leadership Program i we współpracy z Ambasadą USA w Polsce, organizowane są wizyty studyjne wybranych liderów w Stanach Zjednoczonych. W 2017 roku kolejna grupa liderów i tutorów wzięła udział w takiej wizycie. W sumie ponad stu uczestników programu „Liderzy PAFW” odwiedziło USA.

Efekty dotychczasowych dwunastu edycji programu to podniesienie kwalifikacji 580 liderów lokalnych z całej Polski oraz powstanie ich aktywnej ogólnopolskiej sieci, a także wykształcenie blisko 70 specjalistów w zakresie stosowania metody tutoringu. W obecnej, trzynastej edycji programu, rozpoczętej w 2017 roku, uczestniczy 42 liderów i 12 tutorów.

KONKURS „PRO PUBLICO BONO”

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

2.465.979 USD

w tym 24.000 USD w 2017 roku.

REALIZATORZY PROGRAMU:

- ▶ Fundacja Konkurs „Pro Publico Bono” (2000-2014)
- ▶ Stowarzyszenie Gazet Lokalnych

Konkurs na Najlepszą Inicjatywę Obywatelską „Pro Publico Bono” został zainicjowany w 1999 roku przez Premiera Jerzego Buzka. Od 2000 roku Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności była fundatorem nagród konkursowych.

Celem Konkursu, w który zaangażowała się PAFW było wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez coroczne wyłanianie i promocję najbardziej wartościowych działań organizacji pozarządowych – w skali kraju, regionu, a zwłaszcza

cza lokalnej społeczności – realizowanych w zakresie edukacji, kultury i dziedzictwa narodowego, ochrony zdrowia, pomocy społecznej i charytatywnej, rozwoju środowiska i regionu, a także dyplomacji społecznej i integracji europejskiej.

Kapituła (pierwszym honorowym przewodniczącym był Jan Nowak-Jeziorański) przy ocenie zgłaszanej inicjatywy brała pod uwagę jej społeczne znaczenie, innowacyjność, wpływ na rozwój i konkurencyjność miejscowości, efektywność oraz przejrzystość wykorzystania środków społecznych. Ponadto Kapituła uwzględniała stabilność instytucjonalną danej organizacji, przestrzeganie etycznych metod w działaniu, a także jakość współpracy z administracją publiczną oraz z innymi instytucjami. Wyróżnione organizacje otrzymywały nagrody pieniężne, które najczęściej służyły im w kontynuacji podejmowanych przedsięwzięć.

W ramach programu, w 2007 roku, PAFW została fundatorem Nagrody

im. Bolesława Wierzbiańskiego dla redakcji lokalnych tytułów prasowych. Do 2011 roku Nagroda była przyznawana przez Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich, obecnie jej gospodarzem jest Stowarzyszenie Gazet Lokalnych. W 2016 roku Nagrodę im. Bolesława Wierzbiańskiego przyznała redakcja „Gazety Jarocińskiej”, zaś w roku 2017 uhonorowano nią „Tygodnik Podhalański”.

Poprzez program Fundacja wspiera również Kongres Obywatelski organizowany przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową. Wydarzenie, odbywające się rokrocznie od 2005 roku, jest unikalną formą zaangażowania obywateli w dialog o kierunkach rozwoju państwa, kondycji społeczeństwa i dobru

wspólnym. Tym samym służy wzmocnieniu i aktywizowaniu społeczeństwa obywatelskiego. Kongres ma charakter otwarty i co roku gromadzi ponad tysiąc osób, w tym przedstawicieli administracji centralnej i samorządowej, organizacji pozarządowych, środowisk naukowych, organizacji studenckich, środowisk biznesu, a także społeczności lokalnych. W dwunastym Kongresie Obywatelskim, który odbył się w 2017 roku, pod hasłem „Partnerska i wspólna Polska”, wzięło udział 800 uczestników. Partnerem merytorycznym sesji tematycznej zatytułowanej „Rozwój lokalny oparty na partnerstwie” był program „Lokalne Partnerstwa PAFW”.

LOKALNE PARTNERSTWA PAFW

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

2.170.547 USD

w tym 253.089 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

➤ Akademia Rozwoju Filantropii w Polsce

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.lokalnepartnerstwa.org.pl

Celem przedsięwzięcia jest inicjowanie i rozwój współpracy między uczestnikami różnych programów PAFW na rzecz tworzenia partnerstw mających realizować projekty ważne dla lokalnych społeczności. W podejmowanych działaniach wykorzystywana jest metoda animacji społeczności lokalnych służąca budowaniu dobra wspólnego w oparciu o przeprowadzoną wcześniej diagnozę społeczną.

Dzięki różnorodnej ofercie programowej PAFW w wielu gminach w Polsce przeprowadzono projekty, których uczestnicy zdobyli doświadczenia i wypracowali zasoby stwarzające szansę na wyzwolenie dodatkowej energii obywatelskiej. Program „Lokalne Partnerstwa PAFW” stwarza beneficjentom takich projektów możliwość podejmowania partnerskich przedsięwzięć wykorzystujących ten potencjał w działaniach przynoszących korzyści członkom lokalnych społeczności, a jednocześnie przyczyniających się do dalszego

umacniania lokalnego kapitału społecznego poprzez synergię doświadczeń i rezultatów wielu inicjatyw. Powstają partnerstwa składające się uczestników programów PAFW – tworzą oni Grupę Inicjatywną stanowiącą trzon koalicji. Dołączają do niej samorządy, firmy, lokalne media oraz organizacje pozarządowe i instytucje, które dotychczas nie brały udziału w programach Fundacji. Od 2014 roku liderami partnerstw mogą być również organizacje uczestniczące w jednym z następujących programów Fundacji: „English Teaching”,

„Równać Szanse”, „Szkoła Ucząca Się (SUS)”, „Liderzy PAFW”, Program Rozwoju Bibliotek, „Przemiany w Regionie (RITA)” oraz „Uniwersytety Trzeciego Wieku (UTW)”. W realizację projektów zaangażowani są liczni mieszkańcy gmin i wolontariusze.

– w Dolinie Baryczy powstał „Szlak karpia” – natomiast w okolicach Warki utworzono „Szlak Jabłkowy”. Powstały też: Sieć Miejsc Przyjaznych Młodzieży (MPM-y) na Podkarpaciu i Centrum Aktywności „Wulkan” w Złotoryi, gdzie stawia się na działania z udziałem

Dotychczas w pięciu edycjach programu, realizowanych w latach 2009-2017, zawiązało się 38 partnerstw, które swoim zasięgiem obejmują 85 gmin i prowadzą działania z zaangażowaniem ponad 600 partnerów. Dzięki projektom partnerskim udało się, między innymi, zmienić regulacje prawne w celu zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza w Żywcu, utworzyć lokalną, internetową telewizję obywatelską w Grodzisku Mazowieckim, zagospodarować publiczny park w Biłgoraju, a także stworzyć powiatowe centrum wolontariatu w Dębicy. Efekty zrealizowanych projektów to również promocja lokalnych produktów

młodzieży; w Niemcach utworzono Młodzieżową Straż Leśną, która dba o czystość i piękno Lasów Kozłowieckich, promując postawy proekologiczne. Dodatkowe wsparcie finansowe PAFW umożliwia partnerstwom kontynuację podjętych działań oraz motywuje do opracowania strategii utrwalania rezultatów przedsięwzięć.

Program popularyzuje metodę animacji społeczności lokalnych, którą wypracowano we współpracy z ekspertami z Pracowni Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia”. Metoda zaprezentowana została w publikacji „Jak budować dobro wspólne? Poradnik dla działających lokalnie”. W wydanej w 2015

roku publikacji „Jak lokalnie budować partnerstwa?” znajdują się natomiast teksty eksperckie na tematy istotne dla zawiązywania koalicji i ich trwałości, zilustrowane przykładami z realizacji projektów. Wzmacnianiu trwałości

Łącznie we wszystkich edycjach programu zawiązało się 38 partnerstw, które swoim zasięgiem obejmują 85 gmin i prowadzą działania z zaangażowaniem ponad 500 partnerów.

partnerstw i wymianie doświadczeń służą cykliczne warsztaty regionalne, seminaria oraz elektroniczny biuletyn programu współtworzony przez członków partnerstw.

Do absolwentów programu skierowana jest oferta pod nazwą „Pracownia Dobra Wspólnego”, której celem jest upowszechnianie współpracy społeczności lokalnych na rzecz dobra wspólnego, popularyzowanie metody animacji społeczności lokalnych, a także wzmacnianie trwałości dotychczas zawiązanych partnerstw. W ramach inicjatywy oferowane jest wsparcie eksperckie, regularne zjazdy absolwentów, szkolenia oraz webinaria, a także dostęp do bazy materiałów. Najbardziej aktywni uczestnicy tworzą „Społeczność Animatorów”, którzy nie tylko pracują nad doskonaleniem metody animacji i rozwijaniem narzędzi aktywizacji społeczności lokalnych, ale również wspierają powstawanie nowych partnerstw w miejscach dotychczas nieobjętych programem.

PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

4.331.834 USD

w tym 454.602 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

➤ Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.biblioteki.org

Program został skierowany do bibliotek publicznych wraz z filiami w gminach wiejskich, wiejsko-miejskich oraz w miastach do 20 tysięcy mieszkańców. Jego głównym celem było wspieranie bibliotek w przekształcaniu się w nowoczesne, wielofunkcyjne centra dostępu do informacji, kultury i edukacji, animujące także aktywność obywatelską. Dzięki wsparciu jakie otrzymało blisko 4 tysiące placówek bibliotecznych, mieszkańcy wsi i małych miast zyskali szansę na poprawę jakości swojego życia. Istotną częścią programu pozostaje wzmacnianie kompetencji i prestiżu zawodowego bibliotekarzy.

Do kwietnia 2015 roku Program Rozwoju Bibliotek (PRB) był prowadzony w ramach partnerstwa Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności oraz Fundacji Billa i Melindy Gatesów. Stanowił on część szerszego przedsięwzięcia „Global Libraries”; w wybranych krajach Fundacja Gatesów tworzyła partnerstwa

cował plan wsparcia dla polskich bibliotek, poprzez m.in. zapewnienie im sprzętu komputerowego i oprogramowania, a także organizację szkoleń dla bibliotekarzy. PAFW podpisał również Porozumienie o Współpracy z Ministerstwem Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które uruchomiło wieloletni program „Biblioteka+” realizowany przez Instytut Książki. Cele obydwu przedsięwzięć były zbliżone, stąd Fundacja oraz MDKiN zamierzały tak je kształtować, aby mogły się wzajemnie wzmacniać i uzupełniać.

Nabór placówek bibliotecznych do Programu Rozwoju Bibliotek rozpoczął się na drodze konkursu w 2009 roku. Do pierwszej rundy zakwalifikowano 1873 placówki biblioteczne. W drugiej rundzie, w 2011 roku, programem objęte zostały kolejne 1454 placówki. W 2013 roku odbył się nabór do trzeciej rundy, której realizacja było możliwa dzięki efektywnemu zarządzaniu środkami przekazanymi przez Fundację Gatesów oraz dodatkowemu wkładowi finansowemu PAFW. Łącznie programem objęto 3808 placówek bibliotecznych z ponad 1250 gmin, co stanowi blisko 60 procent bibliotek zlokalizowanych na terenach wiejskich i w małych miastach.

Uczestnicy programu otrzymali wsparcie merytoryczne poprzez szkolenia

w celu zapewnienia obywatelom bezpłatnego dostępu do technologii informacyjnych i komunikacyjnych poprzez sieć bibliotek publicznych.

W 2008 roku PAFW powołał do życia Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, z którą wspólnie opra-

(m.in. warsztaty planowania pracy biblioteki, szkolenia informatyczne i specjalistyczne profilujące dalszy rozwój biblioteki, z uwzględnieniem potrzeb lokalnej społeczności) oraz wsparcie technologiczne w postaci nowoczesnego sprzętu komputerowego (komputerów stacjonarnych, laptopów, tabletów, urządzeń wielofunkcyjnych, drukarek, projektorów multimedialnych i aparatów cyfrowych). Ponadto firma Microsoft nieodpłatnie przekazała bibliotekom oprogramowanie. Placówki biblioteczne miały również możliwość aplikowania o granty na dofinansowanie działań ujętych w planach swojego rozwoju, wzbogacających oraz rozszerzających ofertę bibliotek, np. o kursy z obsługi komputera i Internetu, spotkania z ciekawymi ludźmi, czy organizację wystaw. Ponadto mogły uzyskać finansowanie na organizację spotkań współpracujących ze sobą placówek, celem integracji lokalnego środowiska bibliotekarzy i wymiany doświadczeń. W efekcie biblioteki pełnią obecnie w swoich miejscowościach funkcję „trzeciego miejsca” – miejsca spotkań otwartego dla wszystkich.

Program wsparło Krajowe Partnerstwo na Rzecz Rozwoju Bibliotek, w skład którego weszło ponad stu przedstawicieli świata nauki, sztuki, gospodarki, mediów, polityki oraz sektora pozarządowego. FRSI zawarła również 16 porozumień regionalnych z władzami wojewódzkimi w całej Polsce, których celem jest promocja idei modernizacji bibliotek publicznych w małych miejscowościach. Partnerstwa na rzecz rozwoju bibliotek zawierane były także na poziomie gmin. Mają one formułę otwartą, uczestniczą w nich samorządy i inne instytucje ważne dla życia lokalnego – szkoły, organizacje pozarządowe, podmioty gospodarcze, media, a także lokalni liderzy.

Promocji bibliotek służyły kampanie społeczne, takie jak ogólnopolska akcja

„Biblioteka. Miejsce czytania, miejsce działania”, konkurs internetowy „Spotkajmy się w bibliotece”, czy odbywający się od 2010 roku doroczny ogólnopolski kongres bibliotek publicznych, z każdorazowym udziałem ponad 400 uczestników, przede wszystkim z małych miejscowości. Rozwijana jest także inicjatywa LABiB obejmująca sieć kilkudziesięciu bibliotekarzy-innowatorów, którzy za pośrednictwem portalu społecznościowego LABIB.pl upowszechniają dobre praktyki działań podejmowanych przez biblioteki.

Do kwietnia 2015 roku program był prowadzony w ramach partnerstwa PAFW oraz Fundacji Billa i Melindy Gatesów. Łącznie objął swoim zasięgiem 3808 placówek bibliotecznych z ponad 1250 gmin, co stanowi blisko 60 procent bibliotek zlokalizowanych na terenach wiejskich i w małych miastach.

W działalność na rzecz placówek bibliotecznych włączone były organizacje trzeciego sektora, m.in. Centrum Edukacji Obywatelskiej, Fundacja Ośrodka KARTA, Fundacja Rozwoju Dzieci im. J. A. Komeńskiego oraz Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „e”. Przygotowały one dla bibliotek ciekawe propozycje wspólnego działania i poszerzania ich usług w ramach oferty „Organizacje pozarządowe bibliotekom”. Program Rozwoju Bibliotek obejmował również inicjatywy mające na celu wzmocnienie całego systemu bibliotecznego, m.in. poprzez współpracę z Biblioteką Narodową, wojewódzkimi bibliotekami publicznymi oraz Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich.

W 2012 roku Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, FRSI oraz Orange Polska zawarły istot-

ne dla Programu Rozwoju Bibliotek porozumienie przedłużające na kolejne trzy lata wspólne działania na rzecz internetyzacji bibliotek publicznych w Polsce, które po raz pierwszy zostało podpisane w 2009 roku. Orange Polska zobowiązała się wtedy zapewnić wszystkim bibliotekom publicznym w Polsce bezpłatne podłączenie do Internetu w technologii kablowej bądź w systemie bezprzewodowym o najwyższej możliwej przepływności łączą w danej lokalizacji, a także zwolnienie z opłat abonamentowych. Z oferty tej skorzystało łącznie ok. 3500 placówek bibliotecznych.

W 2012 roku, za realizację PRB, Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego otrzymała „E-Inclusion Award 2012”, przyznaną przez Komisję Europejską w konkursie promującym dobre praktyki w korzystaniu z nowoczesnych technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz przeciwdziałaniu wykluczeniu cyfrowemu.

Po trzech latach realizacji programu Pracowania Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” przeprowadziła badania ilościowe i jakościowe w gminach objętych programem, aby zdiagnozować, jakie korzyści przynosi Polakom korzystanie z bibliotek. Wyniki badań przedstawione zostały w raporcie „Po co Polakom biblioteki?”. Wpływ programu na uczestniczące w nim biblioteki został również przeanalizowany w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego i opisany w badaniu „Co się zmieniło w bibliotekach”, opublikowanym w 2014 roku. Jego wyniki pokazały, między innymi, że biblioteki coraz częściej pełnią funkcję „trzeciego miejsca” – przyjaznego, otwartego dla wszystkich, a także stały się ważnym środkiem dostępu do nowych technologii – aż 37 procent użytkowników komputerów w placówkach bibliotecznych po raz pierwszy skorzystało z Internetu właśnie w bibliotece.

Do 2015 roku PRB był finansowany głównie z grantu w wysokości 31 milionów dolarów przekazanego Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności przez Fundację Gatesów. Ponadto Microsoft przekazał bezpłatnie bibliotekom – zarówno uczestnikom, jaki i placówkom nie biorącym udziału w Programie Rozwoju Bibliotek – oprogramowanie o łącznej wartości ok. 18 milionów dolarów.

Obecnie wsparcie dla placówek bibliotecznych jest kontynuowane w ramach strategii umacniania trwałości

efektów Programu Rozwoju Bibliotek. Idzie o utrwalenie zmian w sposobie funkcjonowania polskich bibliotek publicznych, w szczególności na terenach wiejskich i w małych miastach, tak aby jeszcze silniej przyczyniały się one do rozwoju lokalnych społeczności. Celem generalnym jest wzmocnienie długofalowych efektów programu, takich jak upowszechnienie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych, ułatwienie mieszkańcom małych miejscowości dostępu do informacji, wiedzy, kultury i edukacji oraz

pobudzanie do aktywności społecznej. Działania podejmowane obecnie w ramach programu obejmują szkolenia i kursy e-learningowe dla pracowników bibliotek (m in. członków sieci LABiB, skupiającej liderów środowiska bibliotekarskiego) oraz ich lokalnych partnerów, granty na poszerzenie możliwości technologicznych wybranych placówek bibliotecznych, wspieranie sieciowania i współpracy dla rozwoju społeczności lokalnej, a także tworzenie i rozwijanie inkubatorów innowacji bazujących na infrastrukturze bibliotek.

Dzielimy się doświadczeniem polskiej transformacji

› STYPENDIA IM. LANE'A KIRKLANDA	32
› PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)	33
› STUDY TOURS TO POLAND (STP)	34

STYPENDIA IM. LANE'A KIRKLANDA

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

12.768.086 USD

w tym 760.767 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

► Fundacja Liderzy Przemian

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.kirkland.edu.pl

Program, rozpoczęty w 2000 roku, ma na celu przekazywanie polskich doświadczeń w zakresie transformacji ustrojowej oraz integracji europejskiej przedstawicielom krajów Europy Wschodniej, a także Zakaukazia i Azji Centralnej poprzez dwusemestralne studia uzupełniające na polskich uczelniach. Aktualnie program jest adresowany do kandydatów z Ukrainy, Rosji, Białorusi, a także Mołdawii, Gruzji, Armenii, Azerbejdżanu, Kazachstanu i Kirgistanu.

W ramach indywidualnych programów edukacyjnych stypendyści studiują między innymi wybrane aspekty ekonomii i zarządzania, administracji publicznej i biznesu, prawa, nauk społecznych i politycznych, dziennikarstwa, działalności NGOs, czy zarządzania w kulturze.

Wrocławia i Lublina, przygotowując pod kierunkiem opiekunów naukowych prace semestralne i dyplomowe. Organizowane są zjazdy integracyjno-merytoryczne oraz staże w instytucjach państwowych (np. w Sądzie Najwyższym, Narodowym Banku Polskim, czy urzędach marszałkowskich), a także w pozarządowych. Dodatkowym elementem programu są zajęcia z zakresu realizacji projektów społecznych i pracy zespołowej.

Nową ścieżkę programu stanowi – uruchomiony w 2016 roku – Kirkland Research Program. Jest to oferta jedno-semestralnych staży badawczo-naukowych dla osób z ugruntowaną pozycją naukową z krajów objętych programem. Efektem indywidualnej pracy pod kierunkiem opiekuna naukowego ma być przygotowanie przez stażystę artykułu naukowego.

Rokrocznie w Programie Kirklanda uczestniczy około 45 stypendystów. W latach 2000-2017 program ukończyły 743 osoby z jedenastu krajów, w tym 400 z Ukrainy, 143 z Białorusi, 50 z Gruzji, 45 z Rosji, 27 z Armenii, 22 z Mołdawii, 18 z Kazachstanu, 12 z Litwy, 10 ze Słowacji, 8 z Kirgistanu i 8 z Azerbejdżanu. Najpopularniejszym kierunkiem wśród stypendystów są ekonomia i zarządzanie oraz prawo, dużym zainteresowaniem cieszą się także nauki społeczne, dziennikarstwo, nauki polityczne i stosunki międzynarodowe. Najliczniejszą

Stypendium rozpoczyna się kursem przygotowawczym, którego celem jest przekazanie i usystematyzowanie wiedzy z zakresu historii, sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej Polski. Następnie stypendyści realizują swoje indywidualne programy na uczelniach Warszawy, Krakowa, Poznania,

grupę zawodową stanowili pracownicy wyższych uczelni oraz urzędnicy i eksperci.

W obecnej edycji (rok akademicki 2017/18) bierze udział 47 osób reprezentujących 5 krajów. Grupa obywateli Ukrainy liczy 33 osoby. Pozostali pochodzą z Białorusi (5), Gruzji (4), Rosji (3) i Armenii (2). Przeważają prawnicy, pracownicy administracji samorządowej i działacze organizacji pozarządowych.

Po zakończeniu programu z jego absolwentami utrzymywany jest regularny kontakt, m.in. dzięki biuletynowi, zjazdom absolwentów oraz poprzez stronę internetową. Zjazdy absolwentów,

Rokrocznie w Programie Kirklanda uczestniczy około 45 stypendystów. W latach 2000-2017 program ukończyły 743 osoby z jedenastu krajów, w tym 400 z Ukrainy, 143 z Białorusi, 50 z Gruzji, 45 z Rosji, 27 z Armenii, 22 z Mołdawii, 18 z Kazachstanu, 12 z Litwy, 10 ze Słowacji, 8 z Kirgistanu i 8 z Azerbejdżanu.

odbywające się co 4 lata, służą podtrzymywaniu więzi ich uczestników z Polską oraz między sobą, a także nawiązywaniu nowych kontaktów. Są również okazją

do pogłębienia wiedzy Kirklandystów o Polsce, Unii Europejskiej oraz do dyskusji na temat możliwych kierunków przemian w krajach regionu. Byli stypendyści korzystają ze wsparcia Koordynatora Projektów Poststypendialnych, którego rolą jest pomoc absolwentom w utrzymywaniu kontaktów z Polską, a także w podejmowaniu przez nich wspólnych przedsięwzięć, takich jak krajowe stowarzyszenia absolwentów.

W latach 2001-2013 Realizatorem Programu była Polsko-Amerykańska Komisja Fulbrighta. Następnie, do roku 2016, program był realizowany przez Fundację Edukacja dla Demokracji.

PRZEMIANY W REGIONIE (RITA)

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

13.807.793 USD

w tym 473.588 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

► Fundacja Edukacja dla Demokracji

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.programrita.org

Rozpoczęty w 2000 roku program jest adresowany do organizacji pozarządowych oraz instytucji edukacyjnych, które chcą dzielić się polskimi doświadczeniami w zakresie przemian społeczno-gospodarczych z partnerami w krajach Europy Wschodniej, a także Zakaukazia i Azji Centralnej.

Poprzez otwarte konkursy grantowe dla polskich organizacji pozarządowych, przyznawane są dotacje na projekty mające na celu przekazywanie polskich doświadczeń, zwłaszcza w dziedzinie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, działań społecznych, przekształceń w samorządzie terytorialnym, reformy edukacji oraz funkcjonowania wolnych mediów. Maksymalna wysokość dotacji wynosi 60 tys. zł (ok. 17,5 tys. dolarów). Rocznie przyznawanych jest około 40 grantów.

W ramach programu organizacje mogą również ubiegać się o małe granty wyjazdowe z przeznaczeniem m.in. na konsultację projektu z partnerem zagranicznym przed złożeniem wniosku, wzmocnienie współpracy z organizacją partnerską, czy ewaluację

zrealizowanego już projektu. W ramach specjalnej ścieżki grantowej dotacje z programu „RITA” mogą być dofinansowaniem większego projektu, na który organizacja otrzyma dotację z innych źródeł – polskich lub zagranicznych. Projekty muszą być zbieżne pod względem obszaru geograficznego i tematycznego z celami i zakresem programu „RITA”.

Ponadto, w ramach programu, polskim organizacjom pozarządowym i szkołom oferowane są szkolenia oraz wsparcie eksperckie, a także pomoc w ustanawianiu kontaktów i rozwoju współpracy z partnerami z zagranicy. Co dwa lata pod hasłem „Ambasadorzy Przemian w Regionie” odbywa się spotkanie polskich grantobiorców programu „RITA”. Wymianie informacji

między organizacjami i liderami społecznymi służy także portal społecznościowy www.civicportal.org. W jego

ramach działa platforma e-learnigowa, na której oferowane są szkolenia dla polskich i zagranicznych NGOs.

W latach 2000-2017 w programie dofinansowano 991 projektów służących przekazywaniu polskich doświadczeń, zwłaszcza w dziedzinie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, działań społecznych, przekształceń w samorządzie terytorialnym, reformy edukacji oraz funkcjonowania wolnych mediów.

Główny konkurs grantowy jest ogłaszany dwa razy w roku. Aplikacje można składać do połowy marca oraz do połowy października. Z kolei wniośki na małe granty wyjazdowe oraz o dofinansowanie większych projektów przyjmowane są na bieżąco, do wyczerpania środków.

W latach 2000-2017 w programie „RITA” dofinansowano 991 projektów.

STUDY TOURS TO POLAND (STP)

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

5.957.405 USD

w tym 702.328 USD w 2017 roku.

REALIZATOR PROGRAMU:

► Fundacja Liderzy Przemian

WIĘCEJ INFORMACJI:

www.studytours.pl

Uruchomiony w 2004 roku program wizyt studyjnych do Polski skierowany jest do aktywnych studentów i profesjonalistów z krajów Europy Wschodniej. Celem programu jest przybliżenie realiów Polski, a także Unii Europejskiej, a jednocześnie rozwój i wzmocnienie zawodowych i osobistych kontaktów pomiędzy liderami z Europy Wschodniej a ich polskimi gospodarzami.

Oferta dla studentów obejmuje kilkunastodniowe wizyty studyjne w Polsce; mogą w nich brać udział osoby w wieku 18-21 lat z Białorusi, Mołdawii, Ukrainy i Federacji Rosyjskiej (obecnie z obwodu kaliningradzkiego, nowogrodzkiego, leningradzkiego i Sankt-Petersburga, a także z Moskwy i Woroneża). Studenci mają okazję poznać polskie środowiska akademickie, organizacje obywatelskie, spotkać się z liderami życia publicznego, wziąć udział w wykładach,

warsztatach, seminariach i imprezach kulturalnych.

Studenci aplikują do udziału w programie indywidualnie. Wizyty odbywają się w mieszanych grupach 10-12-osobowych z różnych państw, dwa razy do roku – wiosną i jesienią. Wizyty są prowadzone przez doświadczone polskie organizacje pozarządowe, wyłaniane w drodze otwartego konkursu. Koordynatorem wizyt studenckich jest Fundacja „Borussia” z Olsztyna.

Oferta dla profesjonalistów jest skierowana do przedstawicieli samorządów lokalnych, administracji rządowej, centralnych instytucji państwowych, organizacji pozarządowych, mediów, sektora edukacji oraz innych grup zawodowych

udział we wdrażaniu reformy samorządowej, a także w działaniach związanych z integracją Ukrainy ze strukturami europejskimi. W latach 2014-2017 w wizytach studyjnych do Polski wzięło udział ponad 1760 obywateli Ukrainy.

profesjonalistów i ponad 200 studentów.

W ramach programu Fundacja wspiera Warszawską Letnią Akademię Euro-Atlantycką (WEASA) – inicjatywę, będącą wspólnym przedsięwzięciem PAFW, The German Marshall Fund of

W latach 2004-2017, w wizytach studyjnych uczestniczyło 8977 osób, w tym studenci i profesjonaliści reprezentujący różne środowiska. Corocznie Polskę odwiedza ponad 300 profesjonalistów i ponad 200 studentów.

z Europy Wschodniej, a także z krajów Zakaukazia i Azji Centralnej. Wizyty, których profil oparty jest na dzieleniu się polskim doświadczeniem w zakresie transformacji oraz integracji europejskiej, prowadzone są we współpracy z polskimi organizacjami pozarządowymi oraz jednostkami administracji centralnej i samorządowej. Od 2014 roku, po wydarzeniach na Majdanie, szczególny nacisk w kontaktach z Ukrainą jest położony na przekazywanie doświadczeń osobom biorącym aktywny

Rekrutacja uczestników wizyt studyjnych dla profesjonalistów poprzedzona jest listem intencyjnym kierowanym do biura programu „STP” w Warszawie od zainteresowanych instytucji i organizacji partnerskich z krajów regionu lub od polskich organizacji pozarządowych i innych instytucji.

Łącznie, w latach 2004-2017, w wizytach studyjnych uczestniczyło 8977 osób, w tym studenci i profesjonaliści reprezentujący różne środowiska. Corocznie Polskę odwiedza ponad 300

the United States oraz Fundacji Centrum Europejskie Natolin. Oferta dwutygodniowych zajęć Akademii – prowadzonych w oparciu o kampus natoliński – skierowana jest do ekspertów z krajów Partnerstwa Wschodniego, takich jak analitycy, doradcy polityczni i rządowi, pracownicy think tanków i NGOs, urzędnicy służby cywilnej, czy dziennikarze. Zakres tematyczny Akademii obejmuje transformację systemową, integrację europejską i relacje transatlantyckie. Wiedza przekazywana studentom ma formę wykładów, warsztatów i spotkań z praktykami, z udziałem wybitnych wykładowców, ekspertów z Polski i zagranicy. Łącznie w pięciu edycjach WEASA (2013-2017) wzięło udział 214 osób z krajów Partnerstwa Wschodniego, w tym: 24 osób z Armenii, 18 z Azerbejdżanu, 23 z Białorusi, 45 z Gruzji, 29 z Mołdawii, 75 z Ukrainy.

MONITORING, EWALUACJE, ANALIZY (MEVA)

DOTACJE PAFW WYNIOSŁY

2.018.018 USD

w tym 156.005 USD w 2017 roku.

Rozpoczęty w 2005 roku program jest przedsięwzięciem o charakterze ekspercko-badawczym. Ma na celu prowadzenie stałych prac analitycznych służących maksymalizowaniu efektywności programów Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności.

Analizy te m.in. pomagają w określe-
niu, na ile zdefiniowane wcześniej w pro-
gramach PAFW cele, podjęte działania
i osiągnięte rezultaty odpowiadają na ist-
niejące potrzeby i problemy, zwłaszcza
w odniesieniu do lokalnych społeczno-
ści. Wypracowywane w ramach pro-
gramu metody oraz uzyskiwane wyniki
analiz służą także innym organizacjom
pozarządowym w podejmowanych przez
nie działaniach.

Wyniki badań ewaluacyjnych progra-
mów PAFW, m.in. Programu Rozwoju
Bibliotek, „Działaj Lokalnie”, „Lokal-
ne Partnerstwa PAFW”, „English Te-
aching”, czy „Liderzy PAFW”, służą
Fundacji zarówno do określania przy-
szłych inicjatyw programowych, jak
i modyfikacji tych istniejących. Jednym

z celów programu „MEVA” jest moni-
torowanie zakończonych przez PAFW
przedsięwzięć pod kątem trwałości
osiągniętych rezultatów.

Potencjalne działania PAFW są roz-
patrywane w kontekście istniejących
i przewidywanych potrzeb społecznych.
W tym celu prowadzi się badania okre-
ślonych grup społecznych (np. mło-
dzieży wiejskiej, bibliotekarzy czy pra-
cowników organizacji pozarządowych)
i testuje nowe przedsięwzięcia. Przykła-
dem może być badanie trendów zwią-
zanych z wykorzystaniem ICT w Polsce
i za granicą, dzięki któremu przygo-
towano raport zawierający rekomenda-
cje dla uruchomienia programu „Nowe
Technologie Lokalnie”, czy też analiza
wpływu Programu Rozwoju Bibliotek
na jego uczestników w porównaniu
z bibliotekami i społecznościami, które
w tym programie nie uczestniczyły.

Poprzez program „MEVA” analizowa-
ne są także wzajemnie się uzupełniają-
ce i wzmacniające elementy bieżących
programów PAFW w celu podniesienia
jakości oraz efektywności fundacyj-
nych działań. Do takich projektów na-
leży m.in. „Ewaluacja do kwadratu”,
inicjatywa służąca rozwojowi kultury
ewaluacji w środowisku organizacji
współpracujących z PAFW, w ramach
której powstał poradnik „Ewaluacja –
jak to się robi?”, a także odbywają się
cykliczne seminaria dotyczące badań
ewaluacyjnych.

Innym tego typu projektem jest
badanie „Oddziaływanie na kapitał
społeczny w społecznościach PAFW”
(tzw. „BOX”), dzięki któremu stworzono

i przetestowano zestaw metod i technik badawczych, pozwalających na określenie zmian w poziomie kapitału społecznego w wyniku oddziaływania fundacyjnych programów na małe społeczności.

Poprzez program „MEVA” Fundacja wspiera Pracownię Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” (której jednym ze współzałożycieli jest PAFW); „Stocznia” pełni jednocześnie rolę realizatora istotnej części programu „MEVA”.

Ludzie, projekty, inicjatywy

ENGLISH TEACHING

- › „English Teaching” z nagrodą European Language Label

RÓWNAĆ SZANSE

- › Escape room w Węgrowie

PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI

- › „IT for SHE” – studentki informatyki realizują projekty edukacyjne

SZKOŁA EDUKACJI PAFW I UW

- › Marcin Waincettel – student Szkoły Edukacji PAFW i UW

STYPENDIA POMOSTOWE

- › Bogdan Marek – stażysta w Kongresie USA

UNIwersytety Trzeciego Wieku (UTW)

- › „Bajki słuchajki”, czyli jak technologia łączy pokolenia

DZIAŁAJ LOKALNIE

- › Śladami cieszyńskiej pieśniczki ludowej

LIDERZY PAFW

- › 10 lat z International Visitor Leadership Program

PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK

- › Katarzyna Heród – laureatka Konkursu Stypendialnego im. Olgi Rok

LOKALNE PARTNERSTWA PAFW

- › Młodzieżowa Straż Leśna

SEKTOR 3.0

- › Stowarzyszenie Wzmacniacz – krakowski TechKlub promuje nowe technologie

PROGRAM STYPENDIALNY IM. LANE'A KIRKLANDA

- › „Kirklandyści u Kirklandystów” – nowy projekt dla absolwentów

STUDY TOURS TO POLAND „STP”

- › „STP” wspiera budowę nowoczesnego Systemu Zarządzania Kryzysowego na Ukrainie

ENGLISH TEACHING

„English Teaching” z nagrodą European Language Label

”

Wyróżnienie dla programu „English Teaching” jest źródłem naszej wielkiej satysfakcji.

Justyna Kowalczyk
koordynator programu

Program PAFW „English Teaching”, realizowany przez Nidzicką Fundację Rozwoju „Nida”, został w 2017 r. uhonorowany prestiżowym wyróżnieniem European Language Label – europejskim certyfikatem jakości w edukacji językowej przyznawanym za innowacyjne techniki kształcenia oraz promującym osiągnięcia metodyczne i dydaktyczne.

„Wyróżnienie dla programu »English Teaching« jest źródłem naszej wielkiej satysfakcji – mówi Justyna Kowalczyk, koordynator programu. W konkursie nagradzane są najbardziej innowacyjne działania służące rozwojowi praktyk nauczycieli języków obcych i przyczyniające się do uzupełnienia braków kompetencyjnych uczniów. „Właśnie takie cele przyświecają projektom realizowanym od kilkunastu lat przez nauczycieli i lokalnych liderów programu »English Teaching«” – dodaje Justyna Kowalczyk.

Celem konkursu jest motywowanie do nauki języków obcych oraz kształtowanie samodzielności w ich nauce, podnoszenie kompetencji zawodowych nauczycieli języków obcych, uwrażliwienie na różnorodność kulturową i językową Europy i świata oraz potrzebę prowadzenia dialogu interkulturowego, a także promowanie wielo- i różnojęzyczności.

Do szesnastej edycji konkursu zgłoszono 46 projektów. Kapituła Konkursu wyróżniła cztery z nich, wśród nich właśnie program „English Teaching”.

Konkurs European Language Label prowadzony jest w Polsce od 2001 roku przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji – Narodową Agencję Programu Erasmus+ oraz Ministerstwo Edukacji Narodowej. Laureaci otrzymują certyfikaty podpisane przez komisarza UE ds. edukacji, kultury, wielojęzyczności i młodzieży oraz Ministra Edukacji Narodowej.

RÓWNAĆ SZANSE

Escape room w Węgrowie

*Dzięki uczestnictwu w tym projekcie
poznałam wartościowych ludzi.
Wiadomo – jak to przy pracy
– czasami napotykaliliśmy na problemy,
ale zawsze potrafiliśmy sobie z nimi
wspólnie poradzić.*

Karolina Kłos
uczestniczka projektu

Pod tą tajemniczą nazwą kryje się nowy wymiar rozrywki, którego pomysł został zaczerpnięty ze świata wirtualnego. W specjalnie zaaranżowanym pokoju na określony czas (np. do godziny) zamyka się grupę osób, której zadaniem jest odnalezienie klucza niezbędnego do wydostania się z tego pomieszczenia, a żeby to uczynić uczestnicy zabawy muszą działać wspólnie i rozwiązać kilka powiązanych ze sobą zagadek.

Pomysł na stworzenie takiego miejsca w Węgrowie (woj. mazowieckie) powstał z inicjatywy miejscowej młodzieży. „Chcieliśmy stworzyć coś wyjątkowego. Na początku miałam obawy, wszystko wydawało mi się czymś bardzo trudnym do zrealizowania. Przerażała mnie sama myśl, że będziemy musieli to zrobić sami od początku do końca” – mówi Karolina Kłos, jedna z uczestniczek projektu.

Przygotowując pokój zagadek młodzież podzieliła się na grupy, z których każda wykonywała inne zadanie, np. remont pomieszczenia, prowadzenie finansów, stworzenie zagadek czy zaaranżowanie wystroju. Każdy z uczestników miał przestrzeń do tego, aby twórczo rozwijać swoje kompetencje, takie jak samodzielność w rozwiązywaniu problemów, kreatywne planowanie, współpraca w grupie oraz pewność siebie.

„Dzięki uczestnictwu w tym projekcie poznałam wartościowych ludzi. Wiadomo – jak to przy pracy – czasami napotykaliliśmy na problemy, ale zawsze potrafiliśmy sobie z nimi wspólnie poradzić” – mówi Karolina Kłos. „Byliśmy dumni patrząc na efekty naszej pracy. Kiedy robi się coś samemu, naprawdę można odczuć ogromną satysfakcję” – dodaje.

Projekt został zrealizowany przez grupę młodzieży z Węgrowa we współpracy z Fundacją By The Way w ramach programu „Równać Szanse”.

PROJEKTOR – WOLONTARIAT STUDENCKI

„IT for SHE” – studentki informatyki realizują projekty edukacyjne

”

Naszym głównym celem jest umożliwienie dzieciom przejścia z roli konsumentów technologii w rolę jej twórców oraz pokazanie narzędzi, które pozwolą im rozwijać się dalej samodzielnie.

Joanna Baran
wolontariuszka

„GIRLS byte” tworzą 4 studentki informatyki i mechatroniki, które doskonale znają nowe technologie. Każda z nich specjalizuje się w innej dziedzinie. Łączy je jedno – własnym przykładem pragną pokazać, że nic nie stoi na przeszkodzie, aby kobieta stała się programistką czy administratorką sieci.

Poznały się w Poznaniu, 700 kilometrów od rodzinnego Rzeszowa, podczas szkolenia dla uczestników inicjatywy „IT for SHE” zorganizowanego w ramach programu „PROJEKTOR – wolontariat studencki”. Dziś dzielą się swoją pasją, uczą i inspirują, ponieważ zdają sobie sprawę, jak istotną rolę odgrywa pozytywny wzorzec dla kształtującego swoje zainteresowania ucznia.

„GIRLS byte” realizują swoje projekty edukacyjne w małych miejscowościach, gdzie dostęp do nowych technologii jest bardziej ograniczony niż w miastach. Na przekór statystykom (w Polsce jedynie 13 procent studentów informatyki to kobiety), wolontariuszki „GIRLS byte” chcą pokazać szczególnie dziewczynkom, że nauka informatyki może być świetną zabawą. „Uczymy programowania, budujemy roboty, tworzymy strony internetowe, instruujemy jak dbać o bezpieczeństwo w cyberświecie, przekazujemy wiedzę z algorytmiki, a przy tym świetnie się bawimy. Naszym głównym celem jest umożliwienie dzieciom przejścia z roli konsumentów technologii w rolę jej twórców oraz pokazanie narzędzi, które pozwolą im rozwijać się dalej samodzielnie. Stawiamy na współpracę, analityczne myślenie i pobudzamy kreatywność” – mówi Joanna Baran, studentka informatyki na Politechnice Rzeszowskiej, wolontariuszka „PROJEKTORA”.

Projekty edukacyjne „GIRLS byte” zostały zrealizowane w 2017 roku we współpracy pomiędzy inicjatywą „IT for SHE”, realizowaną przez Fundację Edukacyjną Perspektywy, a programem „PROJEKTOR – wolontariat studencki”.

SZKOŁA EDUKACJI PAFW I UW

Marcin Waincettel – student Szkoły Edukacji PAFW i UW

Szukam nowych sposobów dotarcia do młodych ludzi. Ten zapal pojawił się tutaj, w Szkole Edukacji, nie chciałbym go stracić.

Marcin Waincettel

Studiował kulturoznawstwo i polonistykę na Uniwersytecie Wrocławskim. Jest dziennikarzem skoncentrowanym na tematyce kulturalnej. Publikuje w magazynach takich jak „Nowa Fantastyka”, czy „Świat Wiedzy”, redaguje też kilka portali o literaturze. Píše recenzje, przeprowadza wywiady, prowadzi prelekcje przed pokazami filmów.

O Szkole Edukacji PAFW i UW dowiedział się ostatniego dnia rekrutacji – i postanowił wysłać swoje zgłoszenie. „Chciałem spróbować czegoś nowego, a od tego projektu po prostu była innowacyjność, która wydawała się – przynajmniej na początku – utopijna. Myślałem, że tego dobrego jest za dużo. Indywidualna opieka tutora, wsparcie mentora, czyli doświadczonego nauczyciela, podczas praktyk, intensywność zajęć oraz ich kompletność” – wylicza Marcin Waincettel. „Z jednej strony dostajemy narzędzia warsztatowe – takie jak zajęcia z dydaktyki języka polskiego, dzięki którym otrzymujemy merytoryczne przygotowanie do prowadzenia lekcji, z drugiej, cały pakiet zajęć związanych z psychologią, socjologią, przywództwem edukacyjnym. To wszystko razem wydawało się nieprawdopodobne. A jednak tak właśnie tu jest” – dodaje.

Czego uczy się w Szkole Edukacji? Utrzymania koncentracji uczniów, indywidualizacji zadań w zależności od predyspozycji ucznia, panowania nad grupą, a nawet kontrolowania czasu trwania zajęć. W Szkole Edukacji PAFW i UW odnalazł swoją filozofię nauczania, jaką jest praca na różnych kontekstach kulturowych. Dlatego podczas praktyk w Szkole Edukacji omawianie „Ballady” łączył z „Wiedźminem”, a „Mit o Syzyfie” zestawiał z „Matrixem”. Poznając nową klasę zawsze stara się dowiedzieć od uczniów, czego słuchają, jakie książki ich wzruszają, do jakich filmów lubią wracać, czego szukają w serialach. Te informacje wykorzystuje podczas lekcji.

Chce być nauczycielem, który jest kompetentny, rozumie potrzeby uczniów i chce się rozwijać. „Szukam nowych sposobów dotarcia do młodych ludzi. Ten zapal pojawił się tutaj, w Szkole Edukacji, nie chciałbym go stracić” – puentuje.

STYPENDIA POMOSTOWE

Bogdan Marek – stażysta w Kongresie USA

”

Staż w Kongresie USA, dla kogoś kto interesuje się polityką, jest spełnieniem marzeń.

—
Bogdan Marek

Stypendysta Programu Stypendiów Pomostowych, ma 22 lata i pochodzi z Porąbki, wsi w powiecie limanowskim. Jest studentem Szkoły Głównej Handlowej na kierunku Metody Ilościowe w Ekonomii i Systemy Informacyjne. Za bardzo dobre wyniki w nauce otrzymał m.in. stypendium pomostowe na I rok studiów, stypendium Prymus na II rok, stypendium Ekonomia+ na III rok oraz stypendium językowe.

Jest niezwykle aktywnym i zaangażowanym studentem. Był przewodniczącym Studenckiego Koła Naukowego Badań nad Konkurencyjnością oraz przewodniczącym Samorządu Studentów SGH, aktualnie pełni funkcję członka Prezydium ds. dydaktyki Forum Uczelni Ekonomicznych (komisji branżowej Parlamentu Studentów RP). Jest również sędzią największych turniejów debat oksfordzkich w Polsce.

W 2017 roku, dzięki współpracy Programu Stypendiów Pomostowych z programem Transatlantic Future Leaders Forum, Bogdan Marek odbył trzymiesięczny staż w Kongresie Stanów Zjednoczonych w biurze Petera Roskama, kongresmana Partii Republikańskiej, reprezentującego stan Illinois.

„Staż w Kongresie USA, dla kogoś kto interesuje się polityką, jest spełnieniem marzeń. Miałem możliwość odbycia spotkań w Departamencie Stanu, think tankach, m.in. w Atlantic Council i Lugar Center, oraz w organizacjach międzynarodowych takich jak Bank Światowy i Międzynarodowy Fundusz Walutowy, a także w globalnych firmach, m.in. w Boeingu czy Procter and Gamble. To wszystko sprawiło, że w praktyce poznałem jak w Stanach Zjednoczonych działa system polityczny oraz jego otoczenie gospodarcze” – mówi Bogdan Marek, który zdobyte w USA doświadczenia chce wykorzystać w Polsce.

UNIwersYTETY TRZECIEGO WIEKU (UTW)

„Bajki słuchajki”, czyli jak technologia łączy pokolenia

Chcieliśmy zachęcić seniorów i dzieci do wspólnych działań wykorzystujących możliwości, jakie dają nowoczesne technologie.

Joanna Bulandra
inicjatorka projektu

Ilustrowane audiobooki dla dzieci? „Rzeczywiście, nie ma czegoś takiego w sprzedaży. To audiobooki ze ścieżką dźwiękową, ale i z ilustracjami. Seniorzy czytali bajki, dzieci rysowały, razem wszystko nagrywaliśmy i montowaliśmy. W ten sposób chcieliśmy zachęcić seniorów i dzieci do wspólnych działań wykorzystujących możliwości jakie dają nowoczesne technologie” – wyjaśnia ideę projektu „Bajki słuchajki” jego inicjatorka, Joanna Bulandra.

Projekt, który został zrealizowany w 2017 r., w ramach konkursu grantowego „Seniorzy w Akcji”, stanowi efekt współpracy filii nr 4 Powiatowej Biblioteki Publicznej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Rybniku (woj. śląskie). Jego uczestnikami byli seniorzy z Koła Emerytów i Rencistów Silesia oraz Miejskiego Domu Pomocy Społecznej, czytelnicy bibliotek w wieku 60+, a także dzieci z Placówki Wsparcia Dziennego.

Dzięki zaangażowaniu wszystkich uczestników powstały unikalne bajki edukacyjne i terapeutyczne – wizualne audiobooki – czytane przez rybnickich seniorów i ilustrowane wspólnie z dziećmi. „Byłem zaskoczony, że specjalnie dla mnie stworzono mobilne studio nagrań, spodziewałem się, że moje ograniczenia ruchowe – wózek inwalidzki, choroby będą przeszkodą w realizacji projektu, a okazało się, że jak się chce, to można wszystko pokonać” – podkreśla jeden z seniorów.

Efektem projektu było nie tylko poznanie przez seniorów nowoczesnych technologii, ale przede wszystkim nawiązanie międzypokoleniowych sympatii. „Seniorzy uczą się używania smartfonów i tabletów a dzieciaki dostrzegają, że na komputerze można robić coś więcej prócz grania. Wspólna nauka, wymiana umiejętności, ale przede wszystkim nawiązanie kontaktu między pokoleniami” – podsumowuje Joanna Bulandra.

DZIAŁAJ LOKALNIE

Śladami cieszyńskiej pieśniczki ludowej

*Chcemy w ten sposób docenić osoby,
które większość swojego życia,
poświęciły propagowaniu
i pielęgnowaniu pieśni ludowych
Śląska Cieszyńskiego.*

Klaudiusz Zawada
sołtys Zamarsk

Stowarzyszenie Miłośników Zamarsk (niewielkiej wsi położonej w woj. śląskim), w ramach przyznanego grantu w programie „Działaj Lokalnie”, w 2017 roku zrealizowało projekt „Śladami Cieszyńskiej Pieśniczki Ludowej”. Jego celem była integracja mieszkańców poprzez wspólne odkrywanie historii i tradycji oraz stworzenie nowego produktu turystycznego w postaci Alei Gwiazd Miłośników Cieszyńskiej Pieśniczki Ludowej.

Uczestnicy tego międzypokoleniowego projektu wzięli udział w warsztatach muzycznych, czyli spotkaniach z cieszyńską pieśniczką. Wspólne śpiewanie było bardzo dobrą okazją do wspomnień dla seniorów, a dla młodszych uczestników – poznania muzycznych tradycji ludowych tego regionu.

Dzięki zaangażowaniu uczestników projektu, w uroklivym Parku w Zamarskach powstała Aleja Gwiazd Miłośników Cieszyńskiej Pieśniczki Ludowej, będąca dumą lokalnej społeczności. Zwiedzający Aleję Gwiazd mają szansę lepiej przyjrzeć się historii tego regionu i poznać działalność zasłużonych dla regionu osób. „Chcemy w ten sposób docenić osoby, które większość swojego życia poświęciły propagowaniu i pielęgnowaniu pieśni ludowych Śląska Cieszyńskiego” – mówi sołtys Klaudiusz Zawada, pomysłodawca utworzenia Alei. Wśród osób uhonorowanych jest muzyk Jerzy Hadyna i jego syn – Stanisław Hadyna – założyciel, dyrygent oraz dyrektor Państwowego Zespołu Ludowego Pieśni i Tańca „Śląsk”. Ich rodzinne korzenie są właśnie w Zamarskach.

Podsumowaniem projektu jest publikacja-śpiwnik „Śladami Cieszyńskiej Pieśniczki Ludowej”, która miała swoją premierę na jesieni podczas „Zamarskiego Biesiadowania”.

Realizacja projektu silnie zintegrowała lokalną społeczność Zamarsk wokół historii i tradycji. Aleja Gwiazd Miłośników Cieszyńskiej Pieśniczki Ludowej stała się miejscową atrakcją, chętnie odwiedzaną przez turystów.

LIDERZY PAFW

---

10 lat z International Visitor Leadership Program

Od 10 lat, każdego roku, staraliśmy się tak kształtować ten program, żeby jak najlepiej przygotować Was do roli liderów w swoich społecznościach lokalnych. Uczestnicząc w nim jesteście także ambasadorami stosunków polsko-amerykańskich.

Paul W. Jones
Ambasador USA w Polsce

„Od 10 lat, każdego roku, staraliśmy się tak kształtować ten program, żeby jak najlepiej przygotować Was do roli liderów w swoich społecznościach lokalnych. Uczestnicząc w nim jesteście także ambasadorami stosunków polsko-amerykańskich” – powiedział Ambasador Paul W. Jones, który spotkał się z Liderami PAFW – uczestnikami wizyt studyjnych w USA. Gospodarz spotkania podkreślił, że najważniejszym fundamentem dobrych relacji polsko-amerykańskich są silne więzy między ludźmi.

W spotkaniu wzięli udział Katarzyna Czayka-Chelmińska, Prezes Fundacji Szkoła Liderów i Jerzy Koźmiński, Prezes PAFW.

International Visitor Leadership Program to prestiżowy program wymiany zawodowo-kulturowej prowadzony przez Departament Stanu USA dla liderów działających w takich obszarach jak polityka, media, biznes, edukacja, nauka, czy kultura. Celem programu jest m.in. ustanowienie kontaktów pomiędzy liderami życia publicznego USA i krajów partnerskich. Uczestnicy programu biorą udział w specjalnie dostosowanym do ich potrzeb i zainteresowań cyklu wizyt studyjnych w różnych regionach Stanów Zjednoczonych.

„Wyjazd do USA dał nam bardzo wiele, choć wszyscy mamy swoje własne historie. Zyskaliśmy nową wiedzę, która zaprocentuje w naszych działaniach liderkich” – twierdzi Marta Siciarek, Liderka PAFW, która opowiedziała o swoich wrażeniach z wizyty studyjnej w Stanach Zjednoczonych.

W ciągu 10 lat, w ramach IVLP, 110 Liderów i Liderów PAFW oraz tutorów uczestniczyło w wizytach studyjnych w USA. Każda z nich miała inny motyw przewodni, wszystkie były natomiast poświęcone wymianie doświadczeń służącej zmianie społecznej i aktywizowaniu lokalnych społeczności. Liderzy PAFW odwiedzili łącznie 30 miast w 17 stanach.

PROGRAM ROZWOJU BIBLIOTEK

Katarzyna Heród – laureatka Konkursu Stypendialnego im. Olgi Rok

”

Uwielbiam swoje miasto, uważam, że ma ogromny potencjał – dlatego tak chętnie i aktywnie działam na jego rzecz.

Katarzyna Heród

„Znajomi mówią o mnie, że jestem lokalną patriotką, liderką i społecznikiem – ale sama też określiłabym się w ten sposób. Uwielbiam swoje miasto, uważam, że ma ogromny potencjał – dlatego tak chętnie i aktywnie działam na jego rzecz” – podkreśla Katarzyna Heród, bibliotekarka, laureatka Konkursu Stypendialnego im. Olgi Rok w 2017 r.

Z wykształcenia jest polonistką i pedagogiem specjalnym. Jak sama przyznaje, długo marzyła o tym, by zostać nauczycielką. Ale jeszcze na ostatnim roku studiów trafiła do Biblioteki Galerii Książki w Oświęcimiu, gdzie zafascynowały ją projekty społeczne. Już po roku pracy wiedziała, że to jej żywioł. W 2013 r. została wybrana jedną z liderek Małopolski i wyjechała na wizytę studyjną do Neapolu. W 2014 r. została wyróżniona w Konkursie Stypendialnym Olgi Rok dla aktywnych bibliotekarek, a trzy lata później odebrała główną nagrodę w tym konkursie.

Zrealizowała w Oświęcimiu wiele projektów dla lokalnej społeczności, m.in. Oświęcimski Festiwal Gier, Nocne Maratony Wiedzy, czy Noc Maturzystów. Z młodzieżą stworzyła mikrobiblioteki w ramach projektu „Nieruchomość Literacka”. Przez trzy lata jako dyrektorka oddziału Fundacji Machina Fotografika aktywnie działała na rzecz kobiet, organizując i koordynując projekty artystyczno-rozwojowe, w tym m.in. Pudełko Czasu – Kobiety Projekt Międzypokoleniowy, Kobieta Przestrzeń Inspiracji i wiele innych.

Uważa, że każda podejmowana inicjatywa społeczna przynosi realną zmianę: w ludziach, przestrzeni, mieście. Dzięki tym zmianom świat staje się lepszy i piękniejszy.

LOKALNE PARTNERSTWA PAFW

Młodzieżowa Straż Leśna

Mieszkańcy gminy postanowili lepiej zadbać o środowisko naturalne, jednocześnie chciano stworzyć młodym ludziom przestrzeń do zaangażowania się w działania na rzecz lokalnej społeczności.

Mateusz Małyska
Prezes Fundacji Sempre a Frente, Lider PAFW

Tereny Kozłowieckiego Parku Krajobrazowego i jego otulina, potocznie określane mianem Lasów Kozłowieckich, to dobro wspólne i jedyna atrakcja turystyczna lokalnej społeczności z gminy Niemce w woj. lubelskim.

Pomysł utworzenia Młodzieżowej Straży Leśnej, zainicjowany przez lokalne partnerstwo, w skład którego wchodzi Fundacja Sempre a Frente, Gminne Centrum Aktywizacji Społecznej i Zawodowej oraz Zespół Placówek Oświatowych w Ciecierzynie, opierał się na dwóch założeniach. „Mieszkańcy gminy postanowili lepiej zadbać o środowisko naturalne, jednocześnie chciano stworzyć młodym ludziom przestrzeń do zaangażowania się w działania na rzecz lokalnej społeczności. Najważniejszym zadaniem młodych strażników miało być więc zapewnienie czystości okolicznych lasów” – wyjaśnia Mateusz Małyska, Prezes Fundacji Sempre a Frente, Lider PAFW.

Do udziału w projekcie zgłosiło się 54 uczniów ze wszystkich szkół w gminie. Uczestnicy projektu wzięli udział w warsztatach o różnorodnej tematyce prowadzonych przez specjalistów. Uczyli się podstaw survivalu, czytania mapy i biwakowania, a także rozpoznawania zwierząt po dźwiękach i śladach, poznali specyfikę pracy leśnika. Dowiedzieli się czym charakteryzuje się ekosystem leśny oraz jakie gatunki chronione występują w ich okolicy. Uczyli się odróżniać rośliny jadalne od niejadalnych, a także rozpoznawać zagrożenia ekologiczne. Nie zabrakło również szkolenia z pracy z kamerą i aparatem fotograficznym, a także elementów jazdy konnej.

Młodzi strażnicy, w ramach patroli, na co dzień troszczą się o bogactwo naturalne lokalnej społeczności, organizując m.in. regularne akcje sprzątania lasu. Działania młodzieży zyskały wsparcie ze strony lokalnego samorządu, organizacji pozarządowych, Nadleśnictwa Lubartów oraz szkół, a Młodzieżowa Straż Leśna stała się rozpoznawalną marką gminy Niemce.

SEKTOR 3.0

Stowarzyszenie Wzmacniacz – krakowski TechKlub promuje nowe technologie

”

Przedstawiciele organizacji trzeciego sektora zwracają się do stowarzyszenia z prośbą o doradztwo jak pozyskiwać środki na działalność, jak dobrze informować o swoich działaniach, jak współpracować z biznesem.

Marcin Gołąbek
Prezes Stowarzyszenia Wzmacniacz

Kraków to jedno z szesnastu miast w Polsce, w których organizowane są comiesięczne spotkania TechKlubów – unikalnego przedsięwzięcia realizowanego w Polsce od 2014 roku. Inspiracją do jego uruchomienia były działania prowadzone w USA przez NTEN Nonprofit Technology Network. Inicjatywa, przeniesiona na polski grunt z USA przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego (Realizatora Programu „Sektor 3.0”), cieszy się z wielkim zainteresowaniem, zarówno ze strony przedstawicieli organizacji non profit, jak i biznesu, nauki oraz administracji.

Organizatorem krakowskich edycji TechKlubów jest Stowarzyszenie Wzmacniacz. „To był dla nas impuls do dalszych działań na rzecz promowania nowych technologii wśród organizacji non profit. Wierzymy, że nasza działalność ma sens. Przedstawiciele organizacji trzeciego sektora zwracają się do stowarzyszenia z prośbą o doradztwo jak pozyskiwać środki na działalność, jak dobrze informować o swoich działaniach, jak współpracować z biznesem” – mówi Marcin Gołąbek, Prezes Stowarzyszenia.

U źródeł sukcesu krakowskich TechKlubów leży ciekawy dobór tematów prezentacji i prelegentów a także przemyślana komunikacja, której celem jest dotarcie z tematyką spotkań do jak najszerszego grona odbiorców. Relacje ze spotkań zamieszczane są w mediach społecznościowych. „Zastanawialiśmy się, czy transmisje na żywo nie sprawią, że ludzie przestaną przychodzić na nasze spotkania, ale nic takiego się nie stało. Dostaliśmy też mnóstwo wiadomości z podziękowaniami od osób, które nie mogły osobiście wziąć udziału w TechKlubach” – mówi Marcin Gołąbek.

Od 2014 roku stowarzyszenie Wzmacniacz zorganizowało ponad 30 TechKlubów, w których wzięło udział ok. 4 tysiące osób. „Cieszy nas, że nasze zaangażowanie doceniły przedstawicielki amerykańskiej organizacji NTEN Nonprofit Technology Network” – podkreśla z satysfakcją Elżbieta Wróbel, koordynatorka TechKlubów w Krakowie.

PROGRAM STYPENDIALNY IM. LANE'A KIRKLANDA

„Kirklandyści u Kirklandystów” – nowy projekt dla absolwentów

”

Szukaliśmy formatu, który umożliwiłby absolwentom dzielenie się wiedzą z podobnej specjalizacji, wymianę dobrych praktyk oraz wzajemne inspirowanie.

Agata Wierzbowska-Miazga
Prezes Fundacji Liderzy Przemian

Absolwenci Programu Stypendialnego im. Lane'a Kirklanda to społeczność liczącą blisko siedemset pięćdziesiąt osób z krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz Zakaukazia i Azji Centralnej.

Zarówno Fundacja Liderzy Przemian, zarządzająca Programem Kirklanda, jak i sami absolwenci podejmują działania służące podtrzymywaniu więzi Kirklandystów z Polską oraz między sobą, a także nawiązywaniu nowych kontaktów. Są one okazją do pogłębienia wiedzy absolwentów o Polsce, Unii Europejskiej oraz do dyskusji na temat możliwych kierunków przemian w krajach regionu. „Możemy pochwalić się stowarzyszeniami absolwentckimi działającymi w Gruzji, Armenii, Mołdawii oraz na Ukrainie” – mówi Agata Wierzbowska-Miazga, Prezes Fundacji Liderzy Przemian.

W 2017 r. uruchomiono nowy projekt „Kirklandyści u Kirklandystów”, który umożliwia absolwentom programu Kirklanda zorganizowanie wizyt studyjnych. „Szukaliśmy formatu, który umożliwiłby absolwentom dzielenie się wiedzą z podobnej specjalizacji, wymianę dobrych praktyk oraz wzajemne inspirowanie. Jest nim konkurs, który bardzo dobrze odpowiada na te potrzeby i stanowi wartościowe uzupełnienie pakietu działań post-stypendialnych” – wyjaśnia Agata Wierzbowska-Miazga.

Wśród zgłoszonych przez absolwentów scenariuszy wizyt studyjnych dwa pierwsze zyskały pozytywną opinię komisji konkursowej i otrzymają dofinansowanie. Jedno z nich przewiduje organizację konferencji w Mołdawii służącej zacieśnieniu współpracy między Kirklandystami z Mołdawii, Białorusi, Kirgistanu i Ukrainy, którzy działają w obszarze rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich i miejskich. Druga wizyta studyjna obejmuje zainicjowanie przez absolwentów Programu Kirklanda procesu tworzenia strategii promocji turystycznej Brześcia na Białorusi. Realizacja projektów absolwentckich zaplanowana jest na 2018 rok.

STUDY TOURS TO POLAND (STP)

„STP” wspiera budowę nowoczesnego Systemu Zarządzania Kryzysowego na Ukrainie

Spotkania z przedstawicielami Ochotniczych Straży Pożarnych służyły prezentacji gościom z Ukrainy zasad działania OSP, a także procesu modernizacji i dostosowania tej formacji do norm Unii Europejskiej.

Mirosław Skórka
Dyrektor Programu „Study Tours to Poland”

W 2017 r. dziewiętnastu ukraińskich ekspertów specjalizujących się w zarządzaniu kryzysowym gościło w Polsce na zaproszenie programu „Study Tours to Poland”. Wizyta studyjna została zorganizowana z inicjatywy Oleha Lewczenki, absolwenta Programu Kirklanda, obecnie Dyrektora Winnickiego Centrum Rozwoju Samorządu Terytorialnego na Ukrainie.

„Zaprosiliśmy specjalistów z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego Ukrainy, Państwowej Służby ds. Sytuacji Nadzwyczajnych, Komendy Głównej Policji Ukrainy, przedstawicieli trzech regionalnych centrów zarządzania kryzysowego oraz liderów gromad, czyli nowo utworzonych jednostek samorządu terytorialnego” – mówi Mirosław Skórka, Dyrektor Programu „Study Tours to Poland”.

W trakcie wizyty studyjnej w Polsce ukraińscy goście zapoznali się z zadaniami i kompetencjami polskich instytucji zajmujących się bezpieczeństwem i zarządzaniem kryzysowym na wszystkich szczeblach: centralnym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Uczestnicy wizyty mieli również okazję przedyskutować kwestie bezpieczeństwa z pracownikami warszawskiego Centrum Bezpieczeństwa oraz zapoznać się ze strukturą i organizacją Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Ukraińscy eksperci wyrazili zainteresowanie polskim systemem zarządzania kryzysowego, którego istotnym elementem – na poziomie gminnym – są Ochotnicze Straże Pożarne (OSP). „Spotkania z przedstawicielami OSP w Brwinowie i Ożarowie Mazowieckim służyły prezentacji gościom z Ukrainy zasad działania OSP a także procesu modernizacji i dostosowania tej formacji do norm Unii Europejskiej” – wyjaśnia Mirosław Skórka.

Doświadczenia zdobyte w Polsce zaczęły przynosić pierwsze efekty. W obwodach winnickim, sumskim i donieckim pilotażowo wyznaczono gromady, na terenie których powstaną Centra Bezpieczeństwa, a przedstawiciele Centrów Rozwoju Samorządu Lokalnego z tych regionów dołączyli do Grup Roboczych ds. usprawnienia reagowania na sytuacje kryzysowe działających przy ukraińskim Ministerstwie Rozwoju Regionalnego.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe

› RAPORT NIEZALEŻNEGO BIEGŁEGO REWIDENTA	53
› SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ SPORZĄDZONE NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2017	54
› INFORMACJA DODATKOWA DO SKONSOLIDOWANEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2017	57

Raport niezależnego biegłego rewidenta

Do Rady Dyrektorów Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

Przeprowadziliśmy badanie załączonego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności (zwanej dalej „Korporacją”) obejmującego skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 31 grudnia 2017 roku oraz powiązane z nim skonsolidowane sprawozdania z działalności i przepływów pieniężnych za rok finansowy zakończony w tym dniu wraz z informacją dodatkową do skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Odpowiedzialność kierownictwa za skonsolidowane sprawozdanie finansowe

Kierownictwo odpowiada za sporządzenie i rzetelne przedstawienie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki, czyli za zaplanowanie, realizację i utrzymanie kontroli wewnętrznej odpowiedniej do sporządzenia i rzetelnego przedstawienia skonsolidowanego sprawozdania finansowego wolnego od istotnych zniekształceń powstałych w wyniku oszustwa lub błędu.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta

Naszym zadaniem jest wyrażenie opinii o skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym na podstawie przeprowadzonego badania. Badanie to przeprowadziliśmy zgodnie ze standardami rewizji finansowej powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Standardy te wymagają od nas zaplanowania i przeprowadzenia badania w taki sposób, by uzyskać uzasadnioną pewność, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest wolne od istotnych zniekształceń.

Badanie obejmuje procedury uzyskania dowodów księgowych na poprawność kwot i informacji przedstawionych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym. Dobór procedur zależy od subiektywnego osądu biegłego rewidenta, w tym oceny ryzyka powstania istotnych zniekształceń w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym wynikłych z nadużycia lub błędu. Przy ocenie tego ryzyka biegły rewident bierze pod uwagę wyniki kontroli wewnętrznej dotyczące przygotowania i rzetelnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego przez Korporację celem zaplanowania procedur rewizji finansowej odpowiednich do okoliczności, ale nie celem wyrażenia opinii na temat skuteczności kontroli wewnętrznej Korporacji. Wobec tego nie wyrażamy takiej opinii. Badanie obejmuje także ocenę odpowiedności stosowanych zasad rachunkowości oraz zasadności znaczących wartości szacunkowych przyjętych przez kierownictwo, jak również ocenę ogólnej prezentacji skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Naszym zdaniem dowody uzyskane w wyniku badania stanowią wystarczającą i odpowiednią podstawę do wyrażenia przez nas opinii.

Opinia

Naszym zdaniem wskazane powyżej skonsolidowane sprawozdanie finansowe przedstawia rzetelnie we wszystkich istotnych aspektach sytuację finansową Korporacji na dzień 31 grudnia 2017 roku, wyniki jej działalności oraz przepływy pieniężne za rok zakończony w tym dniu, zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki.

Warszawa, 30 kwietnia 2018 r.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzone na dzień 31 grudnia 2017 roku

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ SPORZĄDZONEGO NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2017 R.

AKTYWA

AKTYWA :

Inwestycje wykazywane w wartości godziwej (Noty 3 i 5):

Akcje zwykłe i uprzywilejowane	USD	63 451 436
Publiczne fundusze inwestycyjne – jednostki uczestnictwa		39 799 039
Papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu		11 783 701
Publiczny fundusz inwestycyjny – papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu		6 501 131
Inwestycje alternatywne		115 533 911
Prywatny fundusz inwestycyjny – jednostki uczestnictwa		29 658 359
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty (Noty 3 i 5)		22 177 050
Grunty i środki trwałe netto (Nota 6)		4 478 981
Pożyczki pomniejszone o odpis aktualizujący w kwocie 547 483 USD (Nota 7)		4 535 252
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów i pozostałe aktywa		65 287

Aktywa razem	USD	297 984 147

ZOBOWIĄZANIA I AKTYWA NETTO

ZOBOWIĄZANIA:

Zobowiązania z tytułu dotacji (Nota 3)	USD	6 717 116
Zobowiązania i bierne rozliczenia międzyokresowe kosztów		260 216

Zobowiązania razem		6 977 332

AKTYWA NETTO NIEPODLEGAJĄCE OGRANICZENIOM (Nota 2)		291 006 815

Razem zobowiązania i aktywa netto	USD	297 984 147

Załączone noty stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

**SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI ZA ROK ZAKOŃCZONY
DNIA 31 GRUDNIA 2017**

	Niepodlegające ograniczeniom
Zmiany aktywów netto:	
Przychody:	
Przychody z tytułu odsetek i dywidend	USD 1 743 938
Koszty:	
Wynagrodzenia i świadczenia pracownicze	1 232 046
Koszty działalności operacyjnej	887 849
Koszty biura	111 905
Amortyzacja	127 175
Razem koszty działalności operacyjnej	2 358 975
Granty (Nota 3)	(11 902 955)
Nadwyżka grantów i kosztów nad przychodami	(12 517 992)
Zrealizowany zysk netto z inwestycji (Nota 5)	9 361 059
Niezrealizowany zysk netto z tytułu wzrostu wartości inwestycji (Nota 5)	33 973 376
Zysk netto z tytułu różnic kursowych (Nota 3)	3 327 755
Łączny wzrost wartości aktywów netto	34 144 198
Aktywa netto na początek roku	256 862 617
Aktywa netto na koniec roku	USD 291 006 815

Załączone noty stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH ZA ROK ZAKOŃCZONY DNIA 31 GRUDNIA 2017

Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej:

Wzrost wartości aktywów netto	USD 34 144 198

Korekty w celu uzgodnienia wzrostu wartości aktywów netto
ze środkami pieniężnymi netto wykorzystywanymi w działalności operacyjnej:

Zrealizowany zysk netto z inwestycji	(9 361 059)
Niezrealizowany zysk netto z tytułu wzrostu wartości inwestycji	(33 973 376)
Zysk netto z tytułu różnic kursowych	(3 327 755)
Odpisy aktualizujące wartość udzielonych pożyczek	171 627
Amortyzacja	127 175
Zwiększenie odsetek naliczonych od pożyczek	(8 719)
Zmniejszenie odsetek naliczonych od inwestycji	135 551
Zwiększenie stanu czynnych rozliczeń międzyokresowych kosztów	(7 405)
Zwiększenie stanu zobowiązań i biernych rozliczeń międzyokresowych kosztów	29 194
Zwiększenie stanu zobowiązań z tytułu dotacji	1 419 192
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	(10 651 377)

Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej:

Wpływy ze sprzedaży/wykupu inwestycji	52 152 019
Wydatki na nabycie inwestycji	(35 524 169)
Udzielone pożyczki	(4 037 664)
Wpływy ze spłaty udzielonych pożyczek	3 687 122
Wydatki na nabycie środków trwałych	(74 939)
Wpływy netto z działalności inwestycyjnej	17 202 369

Wpływ zmiany kursu wymiany walut na środki pieniężne i ich ekwiwalenty	1 809 718

Zwiększenie stanu środków pieniężnych i ich ekwiwalentów netto	8 360 710

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek roku	13 816 340

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec roku	USD 22 177 050

Załączone noty stanowią integralną część niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Noty do skonsolidowanego sprawozdania finansowego sporządzonego na dzień 31 grudnia 2017 r.

1. ORGANIZACJA FUNDACJI

Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności (zwana dalej „Fundacją”, a wspólnie ze swoją jednostką zależną „Korporacją”), to amerykańska organizacja non-profit, założona 11 sierpnia 1999 r. Fundacja została założona przez Polsko-Amerykański Fundusz Przedsiębiorczości (zwany dalej „Funduszem”) w celu realizacji zadań określonych w Ustawie z 1989 r. o wspieraniu demokracji w Europie Wschodniej („Support for East European Democracy Act”) poprzez rozwijanie skutecznych programów pomocowych i sprawdzonych w praktyce działań Funduszu, a także podejmowanie innych inicjatyw rozwojowych sprzyjających demokracji polskiej polityki i urynkowaniu polskiej gospodarki.

Działania Fundacji koncentrują się na trzech głównych obszarach: (i) inicjatywach w zakresie edukacji, (ii) rozwoju społeczności lokalnych oraz (iii) upowszechnianiu polskich doświadczeń związanych z transformacją. Do realizacji zadań związanych z indywidualnymi dotacjami Fundacja wyszukuje organizację zewnętrzną, której powierza zarządzanie danym programem (zazwyczaj dobrze funkcjonującą polską organizację pozarządową), co pozwala na optymalne wykorzystanie zasobów Fundacji. Fundacja nie posiada udziałów ani nie sprawuje kontroli w organizacjach zewnętrznych zarządzających programami.

Za zgodą Ministra Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej Fundacja otworzyła w Polsce swoje przedstawicielstwo (zwane dalej „Przedstawicielstwem”), którego celem jest promowanie Fundacji, udzielanie informacji oraz doradzanie Fundacji w związku z realizacją jej zadań.

Polsko-Amerykański Fundusz Pożyczkowy Inicjatyw Obywatelskich Sp. z o.o. (PAFPIO) jest osobno zarządzaną jednostką zależną Fundacji, zajmującą się udzielaniem pożyczek organizacjom pozarządowym, stowarzyszeniom i innym inicjatywom non-profit w Polsce. W dniu 31 maja 2011 r. Fundusz przekazał Fundacji 100% udziałów („Udziały”) PAFPIO w formie dotacji. PAFPIO jest niezależnie od Fundacji działającym podmiotem gospodarczym, a ponieważ Fundacja jest właścicielem wszystkich udziałów w Funduszu, księgowość PAFPIO jest skonsolidowana z rachunkami Fundacji, zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki („US GAAP”).

2. PODSTAWA PREZENTACJI SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych Ameryki, Korporacja jest zobowiązana do prezentacji skonsolidowanych informacji o swojej sytuacji finansowej i działalności w podziale na grupy aktywów netto. Na dzień 31 grudnia 2017 r. saldo aktywów netto zostało w całości sklasyfikowane jako niepodlegające ograniczeniom. Do aktywów netto niepodlegających ograniczeniom zalicza się aktywa netto, których wykorzystanie nie jest ograniczone warunkami narzuconymi przez fundatora.

3. PODSTAWOWE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

ZASADY KONSOLIDACJI

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe jest przygotowane zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych i zawiera dane finansowe Fundacji i PAFPIO, jej jedynej jednostki zależnej. Przy konsolidacji wyeliminowano wszystkie salda rozliczeń wzajemnych i transakcji zawartych między tymi jednostkami.

SZACUNKI

Sporządzenie skonsolidowanego sprawozdania finansowego zgodnie z zasadami rachunkowości powszechnie przyjętymi w Stanach Zjednoczonych wymaga od kierownictwa dokonania szacunków i przyjęcia założeń, które wpływają na wartość wykazywanych aktywów i pasywów, na aktywa i zobowiązania warunkowe ujawnione na dzień sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego, jak również na wysokość przychodów i kosztów wykazywanych w okresie sprawozdawczym. Faktycznie osiągnięte wyniki mogą różnić się od wartości szacunkowych.

INWESTYCJE WYKAZYWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

Korporacja ujmuje transakcje dotyczące inwestycji w dniu ich zawarcia. Przychody z tytułu odsetek i dywidend, niezrealizowane i zrealizowane zyski i straty wykazuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu z działalności. Inwestycje Korporacji wchodzi w skład aktywów Fundacji. Korporacja korzysta z usług profesjonalnych firm inwestycyjnych i doradców, którzy zarządzają inwestycjami i nadzorują ich stan. Szczegółowy opis inwestycji Korporacji wykazanych w wartości godziwej znajduje się w Nocie 5. Inwestycje wyceniane w wartości godziwej klasyfikowane są zgodnie z „hierarchią wartości godziwej” lub wyceniane w wartości netto aktywów. Szczegółowy opis stosowanych metod przedstawiono poniżej.

INWESTYCJE WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ, KLASYFIKOWANE ZGODNIE Z HIERARCHIĄ WARTOŚCI GODZIWEJ

Inwestycje Korporacji sklasyfikowane jako wyceniane w wartości godziwej są wyceniane w wartości godziwej i ujawniane zgodnie z hierarchią wartości godziwej przedstawioną w standardzie „Kodyfikacja Standardów Rachunkowości” (Accounting Standards Codification, ASC) temat 820, „Ujawnianie i Wycena Wartości Godziwej” opracowanego przez Radę Standardów Rachunkowości Finansowej (Financial Accounting Standards Board). Hierarchia wartości godziwej określa wartość godziwą jako cenę możliwą do uzyskania w standardowej transakcji sprzedaży składnika aktywów lub przeniesienia zobowiązania, przeprowadzonej między uczestnikami rynku w dniu wyceny. Klasyfikację inwestycji Korporacji zgodnie z hierarchią wartości godziwej przedstawiono poniżej:

- **Poziom 1:** Ta metoda wykorzystuje jako dane wejściowe notowane, niekorygowane ceny identycznych aktywów lub zobowiązań z aktywnych rynków, do których jednostka ma dostęp na koniec okresu sprawozdawczego.
- **Poziom 2:** Dane wejściowe nie są cenami notowanymi na aktywnych rynkach, można je zaobserwować (bezpośrednio lub pośrednio) na rynku na koniec okresu sprawozdawczego, zaś wartość godziwą można ustalić przy użyciu modeli lub innych metod wyceny.
- **Poziom 3:** Dane wejściowe to informacje, których nie można zaobserwować na rynku, ponieważ dane aktywa lub zobowiązania nie są przedmiotem obrotu (lub obrót ten jest bardzo mały), a jednostka sprawozdawcza wykorzystuje szacunki i założenia dotyczące wyceny danego składnika aktywów lub zobowiązań, w tym założenia dotyczące ryzyka. Dane służące do ustalania wartości godziwej są w dużej mierze oparte o subiektywną ocenę. Ze względu na istotną niepewność tych szacunków wielkości te mogą znacząco różnić się od wartości wykorzystywanych w przypadku istnienia aktywnego rynku obrotu tymi aktywami i zobowiązaniami.

Poziom klasyfikacji instrumentu finansowego w ramach hierarchii wartości godziwej wyznacza się w oparciu o dane wejściowe najniższego szczebla, które mają istotny wpływ na wycenę wartości godziwej. Poniżej przedstawiono opis metod wyceny instrumentów wycenianych w wartości godziwej, z uwzględnieniem ogólnej klasyfikacji tych instrumentów zgodnie z hierarchią wartości godziwej:

- *Akcje zwykłe i uprzywilejowane oraz papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu:* Inwestycje kapitałowe oraz papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu (głównie papiery wartościowe emitowane przez polski rząd) wycenia się na podstawie kursu zamknięcia podawanego przez najważniejsze giełdy. Akcje zwykłe i uprzywilejowane oraz niektóre papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu należą do pierwszego poziomu hierarchii wartości godziwej.
- *Publiczne fundusze inwestycyjne – jednostki uczestnictwa i papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu:* Są to publiczne jednostki inwestycyjne wyceniane w oparciu o wartość NAV określoną przez zarządzające nimi podmioty. W przypadku publicznych funduszy inwestycyjnych wartość aktywów netto (NAV) stanowi cena rynkowa, klasyfikowana na pierwszym poziomie hierarchii wartości godziwej.

INWESTYCJE KLASYFIKOWANE JAKO WYCENIANE W WARTOŚCI GODZIWEJ, PODLEGAJĄCE WYCENIE W WARTOŚCI AKTYWÓW NETTO

Inwestycje wyceniane w wartości aktywów netto ze względów praktycznych wycenia się w oparciu o NAV jednostki inwestycyjnej. NAV wylicza się jako wartość aktywów stanowiących własność tej jednostki inwestycyjnej, pomniejszoną o jej zobowiązania. Wartość godziwa inwestycji wycenianych w oparciu o NAV stanowi część NAV przypisaną Korporacji.

- **Inwestycje alternatywne** Są to prywatne jednostki inwestycyjne wyceniane metodą NAV określoną przez podmioty nimi

zarządzające. Inwestycje uznane przez jednostkę zarządzającą za niemożliwe do upłynnienia i/lub nieposiadające łatwej do sprawdzenia wartości rynkowej wycenia się na podstawie bieżących szacunków dokonanych przez zarządzających jednostkami inwestycyjnymi. Metody wyceny i dane wsadowe ustala zarządzający jednostką inwestycyjną.

- **Prywatny fundusz inwestycyjny - jednostki uczestnictwa** Jest to prywatna jednostka inwestycyjna wyceniana w oparciu o wartość NAV określoną przez podmiot zarządzający. NAV prywatnego funduszu inwestycyjnego, o którym mowa powyżej, to cena jego jednostek uczestnictwa, która nie jest ceną notowaną na aktywnym rynku, lecz wyliczaną w oparciu o inwestycje pozostające w obrocie na aktywnym rynku. Korporacja może dokonać wykupu inwestycji w dniu jej wyceny lub w krótkim terminie bez żadnych ograniczeń.

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY

Dla celów skonsolidowanego sprawozdania z przepływów pieniężnych, do ekwiwalentów środków pieniężnych Korporacja zalicza wszystkie instrumenty finansowe o wysokiej płynności i pierwotnym terminie zapadalności do trzech miesięcy na dzień zakupu.

DOTACJE I ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU DOTACJI

Dotacje są ujmowane jako koszty dotacji w skonsolidowanym sprawozdaniu z działalności oraz zobowiązania z tytułu dotacji w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej z chwilą zatwierdzenia zgodnie z zasadami ustalonymi przez Radę Dyrektorów, zakończenia negocjacji z beneficjentem oraz podpisania umowy dotacji przez strony.

OTRZYMANE GRANTY

Otrzymane granty są wykazywane w skonsolidowanym sprawozdaniu z działalności jako przychód w okresie, w którym została zawarta umowa grantu pomiędzy Korporacją a darczyńcą, jeżeli darczyńca nie ustanowił żadnych warunków lub w przypadku, gdy warunki zostały nałożone, ale prawdopodobieństwo, że Korporacja ich nie spełni, jest niewielkie.

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK I DYWIDEND

Przychody z tytułu odsetek ujmuje się metodą memorialową. Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w okresie, w którym ogłoszona została wypłata dywidendy, jeżeli Korporacja była w posiadaniu danego papieru wartościowego na dzień ustalenia prawa do dywidendy.

WALUTA OBCA

Walutą funkcjonalną i sprawozdawczą Korporacji jest dolar amerykański (USD). Walutą funkcjonalną Przedstawicielstwa Fundacji i PAFPIO jest polski złoty (PLN). Przychody i koszty denominowane w PLN przeliczane są na USD w ciągu roku po aktualnych kursach wymiany. Aktywa i zobowiązania denominowane w PLN przelicza się po kursie spot obowiązującym na koniec roku. Korekty z przeszacowania i przeliczenia ujmuje się w skonsolidowanym sprawozdaniu z działalności.

USŁUGI ŚWIADCZONE BEZPŁATNIE

Amerykańscy członkowie Rady Dyrektorów Korporacji nie otrzymują żadnego wynagrodzenia z tytułu pełnienia swoich obowiązków. Osoby te poświęcają Korporacji znaczną ilość czasu. W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym nie uwzględniono kosztów z tytułu takich nieodpłatnych usług ze względu na brak obiektywnej podstawy do ich wyceny. Przewodniczący Rady Dyrektorów Korporacji („Przewodniczący”) otrzymuje honorarium z tytułu pełnienia swojej funkcji. Polscy członkowie Rady Dyrektorów Korporacji, niebędący członkami Zarządu Fundacji, otrzymują wynagrodzenie za wsparcie merytoryczne i konsultacje na rzecz Korporacji. W roku zakończonym 31 grudnia 2017 r. łączne wynagrodzenie polskich członków Rady Dyrektorów oraz Przewodniczącego wyniosło 81 849 USD.

AMORTYZACJA

Grunty i środki trwałe są początkowo wykazywane w cenie nabycia. Wszelkie środki trwałe oprócz gruntów, które nie podlegają amortyzacji, amortyzowane są metodą liniową w szacowanym okresie użytkowania w następujący sposób: podniesienie wartości gruntu – 15 lat, budynki – 39 lat, sprzęt komputerowy, oprogramowanie, meble i samochody – od 3 do 5 lat.

KOSZTY DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ

Usługi specjalistyczne, koszty posiedzeń Rady Dyrektorów, koszty podróży, zakwaterowania i wyżywienia poniesione w związku z działalnością Korporacji, koszty administracyjne i podatek dochodowy płacony przez PAFPIO oraz odpisy aktualizujące wartość udzielonych pożyczek są klasyfikowane jako koszty działalności operacyjnej.

RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe to możliwość poniesienia straty z powodu niedotrzymania warunków umowy przez kontrahenta. O ile odpowiednie dokumenty nie stanowią inaczej, Korporacja nie wymaga zabezpieczenia instrumentów finansowych ani kredytów, z którymi wiąże się ryzyko kredytowe. Na dzień 31 grudnia 2017 r. w Korporacji występowała ekspozycja kredytowa wynikająca głównie z instrumentów dłużnych wchodzących w skład jej portfela inwestycyjnego oraz z pożyczek udzielonych przez PAFPIO. Maksymalny poziom ryzyka poniesienia strat na tych aktywach odzwierciedlają odpowiednie kwoty przedstawione w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

NAJNOWSZE REGULACJE RACHUNKOWE

W sierpniu 2016 roku Amerykańska Rada ds. Standardów Rachunkowości (Financial Accounting Standards Board, FASB) wydała dokument ASU-2016-14, zatytułowany „Presentation of Financial Statements of Not-for-Profit Entities”. Zmienia on wymogi dotyczące sprawozdań finansowych i informacji dodatkowych, zawarte w dokumencie Accounting Standards Codification Topic 958, „Not-for-Profit Entities”. Najważniejsze postanowienia ASU 2016-14, które mają wpływ na Korporację, wymagają (a) przedstawienia danych jakościowych dotyczących sposobu zarządzania płynnymi zasobami, służącymi do zaspokojenia zapotrzebowania na środki pieniężne związanego z ogólnymi wydatkami w okresie jednego roku od dnia bilansowego; (b) przedstawienia w bilansie lub w notach danych jakościowych, a w razie konieczności również dodatkowych danych jakościowych w notach, dotyczących dostępności aktywów finansowych Korporacji na dzień bilansowy, w celu zaspokojenia zapotrzebowania na środki pieniężne, związanego z ogólnymi wydatkami w okresie roku od dnia bilansowego; (c) przedstawienia kwot wydatków, ujętych metodą kalkulacyjną i porównawczą; (d) przedstawienia stosowanych metod alokacji kosztów do programów i komórek wsparcia; (e) przedstawienia zwrotu z inwestycji po potrąceniu zewnętrznych i bezpośrednich wewnętrznych kosztów inwestycji. Nie ma obowiązku ujawniania potrąconych kosztów. ASU 2016-14 obowiązuje w odniesieniu do okresów rozliczeniowych rozpoczynających się po 15 grudnia 2017 roku. Dopuszcza się wcześniejsze zastosowanie. Korporacja nie spodziewa się znaczącego wpływu tego standardu na swoje sprawozdanie finansowe.

4. SUBDOTACJA Z POLSKO-AMERYKAŃSKIEGO FUNDUSZU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

Zgodnie z umową podpisaną w 1999 r. pomiędzy Funduszem a Rządem Stanów Zjednoczonych oraz w porozumieniu z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, Fundusz zwrócił 120 mln USD ze swoich aktywów Departamentowi Skarbu Stanów Zjednoczonych i wniósł pozostałe aktywa do Fundacji zgodnie z umową dotacji podpisaną między Funduszem a Fundacją (z późniejszymi zmianami, „Umowa dotacji”). Łączna kwota przekazana przez Fundusz Fundacji wyniosła 255,3 mln USD i została zaksięgowana jako aktywa netto niepodlegające ograniczeniom. Zgodnie z ostatnim aneksem do Umowy dotacji, została ona rozwiązana wraz z likwidacją Funduszu w dniu 27 grudnia 2011 r., z wyjątkiem pewnych postanowień, które pozostały w mocy po jej rozwiązaniu, w tym postanowienia, zgodnie z którym Rząd Stanów Zjednoczonych ma prawo zażądać od Fundacji zwrotu aktywów otrzymanych od Funduszu, łącznie z osiągniętym na nich zyskiem, do Skarbu Państwa USA, jeżeli uzna, że Fundacja dotowała lub w inny sposób finansowała działalność niezgodną z prawem.

5. INWESTYCJE WYKAZYWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

Opis metodologii i założeń wykorzystanych do ustalenia wartości godziwej inwestycji Korporacji znajduje się powyżej, w Nocie 3 „Inwestycje wykazywane w wartości godziwej”. Koszt, wartość godziwą i skumulowane niezrealizowane zyski (straty) z inwestycji na dzień 31 grudnia 2017 r. przedstawia poniższa tabela.

	Koszt		Wartość godziwa		Skumulowany niezrealizowany wzrost (spadek) wartości netto
Inwestycje klasyfikowane zgodnie z hierarchią wartości godziwej:					
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	USD	29 208 147	USD	63 451 436	USD 34 243 289
Publiczne fundusze inwestycyjne – jednostki uczestnictwa		35 361 154		39 799 039	4 437 885
Papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu		10 855 367		11 783 701	928 334
Publiczny fundusz inwestycyjny – papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu		5 716 428		6 501 131	784 703
Inwestycje wyceniane w wartości aktywów netto (NAV):					
Inwestycje alternatywne		88 180 823		115 533 911	27 353 088
Prywatny fundusz inwestycyjny – jednostki uczestnictwa		15 000 606		29 658 359	14 657 753
	USD	184 322 525	USD	266 727 577	USD 82 405 052

Niezrealizowany i zrealizowany zysk (stratę) netto z inwestycji za rok zakończony 31 grudnia 2017 przedstawia poniższa tabela.

	Niezrealizowany wzrost (spadek) wartości netto		Zrealizowany zysk / (strata) netto	
Inwestycje klasyfikowane zgodnie z hierarchią wartości godziwej:				
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	USD	11 282 115	USD	1 902 072
Publiczne fundusze inwestycyjne – jednostki uczestnictwa		2 671 009		5 431 530
Papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu		10 607		78 088
Publiczny fundusz inwestycyjny – papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu		795 363		(25 524)
Inwestycje wyceniane w wartości aktywów netto (NAV):				
Inwestycje alternatywne		12 966 639		1 974 893
Prywatny fundusz inwestycyjny – jednostki uczestnictwa		6 247 643		-
	USD	33 973 376	USD	9 361 059

W tabeli poniżej przedstawiono inwestycje Korporacji na dzień 31 grudnia 2017 r., wykazywane w wartości godziwej w poszczególnych okresach rozliczeniowych, według poziomów hierarchii opisanych w Nocie 3:

	Ceny identycznych aktywów notowane na aktywnych rynkach (Poziom 1)	Wyceniane w wartości aktywów netto (NAV)	Razem
Inwestycje klasyfikowane zgodnie z hierarchią wartości godziwej:			
Akcje zwykłe i uprzywilejowane	USD 63 451 436	-	USD 63 451 436
Publiczne fundusze inwestycyjne – jednostki uczestnictwa	39 799 039	-	39 799 039
Papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu	11 783 701	-	11 783 701
Publiczny fundusz inwestycyjny – papiery wartościowe o stałej stopie zwrotu	6 501 131	-	6 501 131
Inwestycje wyceniane w wartości aktywów netto (NAV):			
Inwestycje alternatywne	-	115 533 911	115 533 911
Prywatny fundusz inwestycyjny – jednostki uczestnictwa	-	29 658 359	29 658 359
	USD 121 535 307	USD 145 192 270	USD 266 727 577
% sumy	45,6%	54,4%	100,0%

Na dzień 1 stycznia 2018 roku Korporacja zainwestowała kwotę 8,9 mln USD w nowy alternatywny fundusz inwestycyjny, stosujący strategię „long only” i inwestujący w rynki wschodzące i graniczne. Fundusz ten będzie wyceniany w wartości godziwej i w NAV, z możliwością wykupu miesięcznego.

W tabeli poniżej przedstawiono informacje o inwestycjach Korporacji wycenionych ze względów praktycznych metodą wartości aktywów netto funduszy inwestycyjnych (NAV), sklasyfikowanych według strategii inwestycyjnej, na dzień 31 grudnia 2017 roku.

	Wartość godziwa	Częstotliwość wykupu	Okres od powiadomienia do wykupu
Inwestycje alternatywne:			
Multi-strategy	USD 37 928 275	Patrz uwaga.	45-65 dni (a)
Rynki wschodzące	17 275 890	Miesięcznie	20-60 dni (b)
Fundusze long/short	32 440 164	Patrz uwaga.	30-90 dni (c)
Tylko fundusze long	18 939 693	Patrz uwaga.	30-45 dni (d)
Private equity	8 949 889	Niepodlegające możliwości wykupu	Nie dotyczy (e)
	115 533 911		
Prywatny fundusz inwestycyjny – jednostki uczestnictwa:			
Międzynarodowe	29 658 359	Miesięcznie	10 dni roboczych (f)
	USD 145 192 270		

Poza pozycjami przedstawionymi w nocy (e) poniżej Korporacja nie posiada niewykonanych zobowiązań inwestycyjnych. Kwota uzyskana ostatecznie z potencjalnej sprzedaży inwestycji wycenianych w NAV różniłaby się prawdopodobnie od wartości godziwej tych inwestycji na dzień 31 grudnia 2017 r.

- (a) *Multi-strategy*: Do tej kategorii należą alternatywne fundusze inwestycyjne realizujące różnorodne strategie inwestowania, w tym long/short equity, event driven, kredytowe, merger arbitrage, aktywa zagrożone i transakcje prywatne, przede wszystkim z Ameryki Północnej, Europy, Azji, Australii i Nowej Zelandii. 75% inwestycji z tej kategorii podlega wykupowi kwartalnemu. 22% inwestycji z tej kategorii podlega wykupowi w ciągu czterech kolejnych kwartałów począwszy od 31 marca 2019 roku. Pozostała część inwestycji w tej kategorii nie kwalifikuje się do wykupu, ze względu na podział zysku, prognozowany w chwili sprzedaży aktywów przez fundusz. W związku z ograniczeniami dotyczącymi wykupu kwota, jaką Korporacja ostatecznie uzyska ze sprzedaży inwestycji, o których mowa powyżej, będzie prawdopodobnie różnić się od wartości godziwej ustalonej na chwilę obecną.
- (b) *Rynki wschodzące*: Ta kategoria obejmuje dwa alternatywne fundusze inwestycyjne realizujące wyłącznie strategię long equity i inwestujące na rynkach wschodzących. Jeden z funduszy, stanowiący 53% tej kategorii, inwestuje wyłącznie w regionie Azji i Pacyfiku z wyłączeniem Japonii, głównie na rynkach wschodzących, ale rozważa również inwestycje w Australii i Nowej Zelandii. Drugi fundusz, z udziałem 47% w tej kategorii, inwestuje w papiery wartościowe spółek o małej i średniej kapitalizacji rynkowej na rynkach wschodzących. W tych funduszach istnieje możliwość comiesięcznego wykupu.
- (c) *Fundusze long/short equity*: Kategoria ta obejmuje alternatywne fundusze inwestycyjne, realizujące strategie long/short equity, ukierunkowane na inwestycje w firmach globalnych (31% z tej kategorii), fundusze typu value equity, event equity i niepewne papiery dłużne (27% z tej kategorii) i fundusze ukierunkowane na technologie, media i telekomunikację z (42% z tej kategorii). 44% inwestycji z tej kategorii podlega wykupowi kwartalnemu. Procentowy udział inwestycji z tej kategorii niepodlegających aktualnie wykupowi: (a) 29% podlegające wykupowi co trzy lata, począwszy od 31 grudnia 2019 roku; (b) 27% podlegające wykupowi w okresie ośmiu kolejnych kwartałów.
- (d) *Long Only*: Do tej kategorii należą dwie inwestycje, ukierunkowane na jednostki uczestnictwa w sektorze opieki zdrowotnej, przemysłu i dóbr luksusowych. 62% inwestycji należących do tej kategorii podlega wykupowi miesięcznemu i saldo podlega wykupowi kwartalnemu.
- (e) *Private equity*: Na kategorię tę składają się (i) dwie inwestycje w fundusze private equity, zaangażowane w północnoamerykańskim sektorze energetycznym; Korporacja zobowiązała się zainwestować w te fundusze 9,0 mln USD, po 4,5 mln w każdy. Wartość zobowiązania Fundacji wobec tych funduszy na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiła 2,3 mln USD; (ii) fundusz private equity, inwestujący w rozwój i ekspansję jednostek z sektora opieki zdrowotnej, przede wszystkim w specjalistyczne środki farmaceutyczne, technologie medyczne i sektory usług zdrowotnych; Korporacja zobowiązała się przekazać funduszo- wi 4,0 mln USD. Wartość jej zobowiązania wobec funduszu na dzień 31 grudnia 2017 roku wynosiła 2,0 mln USD; (iii) kryzysowy fundusz private equity, specjalizujący się w inwestycjach w okresach kryzysu rynkowego, ukierunkowanego na zakup papierów wartościowych firm na krawędzi bankructwa, przede wszystkim w USA i w krajach OECD; Korporacja zobowiązała się zainwestować w ten fundusz 5,0 mln USD. Na dzień 31 grudnia 2017 roku jej zobowiązanie wobec tego funduszu wynosiło 4,8 mln USD. Fundusze te nie kwalifikują się do wykupu, ponieważ oczekuje się podziału zysku po sprzedaży aktywów przez fundusze. Nie ma możliwości oszacowania okresu, w którym aktywa te zostaną sprzedane. Zgodnie z dokumentami funduszy podział zysku powinien nastąpić przed datą zakończenia każdej inwestycji (którą można przesunąć maksimum o dwa lata), czyli w roku 2022 w przypadku pierwszego funduszu energetycznego, 2025 w przypadku drugiego funduszu energetycznego, 2025 w przypadku funduszu opieki zdrowotnej i 2024 w przypadku funduszu inwestycji kryzysowych.
- (f) *Międzynarodowe*: Kategoria obejmuje jeden fundusz, którego celem jest osiągnięcie długotrwałego wzrostu głównie poprzez inwestowanie w zróżnicowany portfel papierów wartościowych spółek (z wyjątkiem producentów wyrobów tytoniowych) mających siedzibę poza Stanami Zjednoczonymi. Fundusz inwestuje głównie na ustabilizowanych rynkach międzynarodowych; część jego aktywów może być jednak inwestowana w papiery wartościowe i waluty na rynkach wschodzących.

6. GRUNTY I ŚRODKI TRWAŁE

Na dzień 31 grudnia 2017 r. na grunty i środki trwałe składały się:

Grunty	USD	1 913 359
Podniesienie wartości gruntu		174 158
Budynek		2 769 692
Sprzęt komputerowy i oprogramowanie		162 282
Umeblowanie i wyposażenie		278 260
Samochody		80 548
		5 378 299
Minus umorzenie i amortyzacja		899 318
Wartość księgowa netto	USD	4 478 981

7. POŻYCZKI I ODPISY AKTUALIZUJĄCE WARTOŚĆ POŻYCZEK

Pożyczki udzielane są przez Polsko-Amerykański Fundusz Pożyczkowy Inicjatyw Obywatelskich [PAFPIO] i wykazywane w pozostałej do spłaty kwocie kapitału z naliczonymi odsetkami, pomniejszonej o wartość odpisu na wypadek nieściągalności pożyczki. Odsetki od pożyczek ujmują się w przychodach i wylicza na podstawie pozostałych do spłaty kwot kapitału przy zastosowaniu odpowiedniej stawki. Z naliczania odsetek rezygnuje się w momencie wypowiedzenia umowy pożyczki lub powstania wątpliwości co do jej ściągalności.

Odpis aktualizujący wartość pożyczek jest utrzymywany na takim poziomie ustalonym przez kierownictwo PAFPIO, żeby jego wartość wystarczała do pokrycia potencjalnych strat w portfelu pożyczek. Wartość tę ustala się na podstawie ryzyka straty związanego z sytuacją konkretnego pożyczkobiorcy, w tym z jego sytuacją finansową, historią spłaty zobowiązań i wartością zabezpieczeń, a także innych czynników i szacunków, które podlegają zmianie w miarę upływu czasu. Szacunki ryzyka straty oraz wysokości odpisu od pożyczki mają charakter subiektywny, a ostateczna wysokość strat może się od nich różnić. Wartości szacunkowe podlegają okresowym przeglądom, których dokonuje kierownictwo PAFPIO. Niezbędne korekty ujmują się w okresach, w których kierownictwo otrzymało informację o konieczności ich wprowadzenia. Odpis aktualizujący wartość pożyczek: (i) zwiększa się o kwoty rezerw na wypadek nieściągalności; (ii) zmniejsza się o kwoty pożyczek odzyskanych, na które uprzednio ujęto rezerwę na wypadek nieściągalności; (iii) zmniejsza się o odpisy. Działania windykacyjne kontynuują się po spisaniu pożyczki w straty przez kierownictwo PAFPIO, co umożliwia odzyskanie należnych kwot.

Zmiany stanu odpisu aktualizującego wartość pożyczek ujętego przez PAFPIO za rok zakończony 31 grudnia 2017:

Bilans otwarcia	USD	374 980
Dodatkowy odpis aktualizujący odniesiony w koszty operacyjne netto		171 627
Odzyskane pożyczki uprzednio objęte odpisem aktualizacyjnym		(1 689)
Pożyczki spisane		(80 594)
Korekta z tytułu przewalutowania		83 159
Bilans zamknięcia	USD	547 483

8. ZOBOWIĄZANIA BILANSOWE I POZABILANSOWE

Na dzień 31 grudnia 2017 r. Korporacja zatwierdziła 13 programów o łącznej wartości 14,0 mln USD, których realizacja była uwarunkowana zakończeniem negocjacji dotyczących dotacji i podpisaniem umowy dotacji satysfakcjonującej strony. Po 31 grudnia 2017 roku Korporacja podpisała umowy dotacji dotyczące tych programów w łącznej kwocie 6,5 mln USD.

Jednym ze źródeł przychodów PAFPIO są opłaty z tytułu udzielonych gwarancji. Na dzień 31 grudnia 2017 roku PAFPIO udzieliła gwarancji polskim organizacjom pozarządowym w kwocie 271 000 USD. Gwarancje te wymagane są w odniesieniu do ich wyników w związku z dotacjami udzielanymi tym organizacjom. Terminy ważności gwarancji: 86 000 USD dnia 17 marca 2018 roku, 172 000 USD 29 lutego 2020 roku oraz 13 000 USD 30 kwietnia 2020 roku. Jeżeli organizacje pozarządowe nie wywiążą się ze swoich zadań, zobowiązania PAFPIO będą równe powyższym kwotom.

9. KWESTIE PODATKOWE

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI

W Stanach Zjednoczonych Fundacja jest zwolniona z federalnych podatków dochodowych na podstawie artykułu 501(c)(4) amerykańskiego Kodeksu Podatkowego (Internal Revenue Code). Ponadto Fundacja jest zwolniona z podatków stanowych i lokalnych.

POLSKA

Polskie Przedstawicielstwo Fundacji nie podlega opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych w Polsce. PAFPIO jest polską spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, podlegającą opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych. W roku zakończonym 31 grudnia 2017 r., podatek dochodowy PAFPIO wyniósł 31 023 USD i został ujęty w kosztach operacyjnych w skonsolidowanym sprawozdaniu z działalności.

10. WYDARZENIA PO ZAKOŃCZENIU OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO

Korporacja oceniła wydarzenia po zakończeniu okresu sprawozdawczego do dnia 27 kwietnia 2018 r., czyli daty sporządzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego, i uznała, że nie wystąpiły żadne dodatkowe zdarzenia wymagające uwzględnienia w formie korekt lub ujawnienia w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym na dzień i za rok zakończony 31 grudnia 2017.

RADA DYREKTORÓW

---

* stan na czerwiec 2018

ANDREW NAGORSKI - PRZEWODNICZĄCY

Wielokrotnie nagradzany dziennikarz i pisarz, były korespondent zagraniczny i Szef Redakcji Senior Editor Newsweek International

JOSEPH C. BELL

Senior Partner w Hogan Lovells

ALFRED B. BIEĆ

Były Podsekretarz Stanu w Urzędzie Rady Ministrów, Sekretarz KERM, były Prezes Zarządu Banku PEKAO Nowy Jork i Banku Pocztowego

ANNA FORNALCZYK

Była Prezes Urzędu Antymonopolowego (obecnie UOKiK)

CHRISTOPHER HILL

Główny Doradca Rektora ds. Globalnego Zaangażowania oraz Profesor Praktyki Dyplomacji, University of Denver; były Ambasador w Iraku, Korei, Polsce, Macedonii, były specjalny wysłannik w czasie kryzysu w Kosowie, były zastępca sekretarza stanu ds. Azji Wschodniej i Pacyfiku

GEOFFREY HOGUET

Członek Zarządu GRH Holdings, LLC

JERZY KOŹMIŃSKI

Były Ambasador RP w USA, Prezes Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności

DAVID NIEMIEC

Senior Advisor, Saratoga Partners

KRZYSZTOF PAWŁOWSKI

Prezydent Wyższej Szkoły Biznesu-National Louis University w Nowym Sączu, były Senator RP

CARLA H. SKODINSKI

Wiceprezes i Dyrektor Inwestycyjny, KCM, LLC

SYLWIA WILKOS

Producent i reżyser filmowy, Prezes Scorpio Studio, wykładowca akademicki nauk humanistycznych

AMBASADOR USA UCZESTNICZĄCY W PRACACH RADY DYREKTORÓW:

PAUL W. JONES

CZŁONKAMI RADY DYREKTORÓW BYLI:

JOHN P. BIRKELUND – Przewodniczący do maja 2012, obecnie: *Chairman Emeritus*

MAREK BELKA – w latach 2000-2010

MICHAŁ BONI – w latach 2000-2008

FREDERICK M. BOHEN † – w latach 2003-2013

ZBIGNIEW BRZEZIŃSKI † – w latach 2000-2015

JOHN H'DARMS † – w latach 2000-2002

ROBERT G. FARIS † – w latach 2000-2015

ALEKSANDER KOJ † – w latach 2000-2010

NICHOLAS A. REY † – w latach 2000-2009

ZARZĄD I PRACOWNICY

---

* stan na czerwiec 2018

Prezes Fundacji

JERZY KOŹMIŃSKI

Dyrektor Przedstawicielstwa w Polsce

GRZEGORZ JĘDRYS

Dyrektorzy Programowi:

RADOSŁAW JASIŃSKI

RENATA KOŹLICKA-GLIŃSKA

JOANNA LEMPART-WINNICKA

MARIANNA HAJDUKIEWICZ

Kierownicy Programowi:

MIROŚLAW CZYŻEWSKI

AGNIESZKA MAZUR

KATARZYNA ŚWIĄTKIEWICZ

KALINA GRZESZUK-ZAJĄCZKOWSKA

Główna Księgowa

AGNIESZKA KWIATKOWSKA

Kontroler Finansowy Programów

MIRA OSIECKA

Specjalista ds. Public Relations

PRZEMYSŁAW ZARON

Księgowość

GRAŻYNA SKRZYPIEC

Asystenci / Administracja:

JOANNA RECHNIO

KAROLINA REWSKA

TOMASZ WOJCIECHOWSKI

Dyrektor Finansowy

i Sekretarz Rady Dyrektorów

NORMAN E. HASLUN III

Starszy Konsultant

C. DOUGLAS ADES

POLSKO-AMERYKAŃSKA FUNDACJA WOLNOŚCI

250 Park Avenue, 7th Floor
New York, NY 10177, USA
tel. 212 572-6200

PRZEDSTAWICIELSTWO PAFW W POLSCE

ul. Królowej Marysieńki 48
02-954 Warszawa
tel. (48 22) 550-28-00
fax (48 22) 550-28-01
e-mail: paff@pafw.pl
www.pafw.pl